

Suomen Lammasyhdistyksen jäsenjulkaisu
www.lammasyhdistys.fi

1|2023

Lammas & vuohi

Vanhasta rakennuksesta uusi lampola
Käsittelyjärjestelmät helpottavat työskentelyä
Kameravalvonnan säännöt

Villat meille – langat teille!

Aidosti suomalaisesta villasta

Olemme ottaneet jo 70 vuoden ajan vastaan suomalaista villaa ja valmistaneet siitä laadukasta huovutusvillaa, hahtuvaa, hahtuvalankaa sekä karsta- ja kampalankaa. Tuo villat meille omaeräkehuuseen (väh. 20kg), saat omat tuotteet meiltä sovitulla tavalla.

Ostamme laadukasta villaa!

Villan ostohinnan merkittäväällä korotuksella turvaamme laadukkaan villan saannin, tuemme lampurien työtä ja lisäämme maaseudun elinvoimaa.

Suomenlammas valkea, musta ja ruskea sekä kainuunharmas
1. laatu 4.00 eur / villakilo, 2. laatu 2.50 eur / villakilo

Kysy tuottajasopimuksesta ja tuottajahinnoista:
villanosto@pirtinkehraamo.fi

Olethan yhteydessä meihin etukäteen isompia villaeriä
tuodessasi: puh. 010 617 3030
tai kehraamo@pirtinkehraamo.fi

**Tutustu
tuotteisiin
myös verkko-
kaupassamme:**

www.pirtinkehraamo.fi/verkkokauppa

Pirtin Kehräämö

Villatarinoita voit seurata
myös Facebookissa sekä Instagramissa!

Tehtaanmyymälä ma–pe 8–16, Kehräämöntie 2, 51520 Hirola (Mikkeli) 010 617 3030

Lammas & vuohi 1/2023

Päätoimittajalta

Säädöksiä ja säätämistä

UUSI VUOSI ja samalla uusi ohjelmakausi alkoivat kaoottisissa merkeissä. Osa tuki- ja palkkioehdoista, niiden tulkinnoista puhumattakaan, olivat vielä auki, ja osa oli saanut lopullisen muotonsa vasta vuoden viimeisinä päivinä. Joitain viilauksia ja tulkintoja on ilmeisesti vieläkin auki. Lisäksi mm. eläinpalkkioiden viitepäiviä koskevat määräykset olivat muuttuneet radikaalisti siitä versiosta, jota oli päästy lausumaan aiemmin syksyllä. Viranomaisilta tulevat ohjeet tuntuivat aiheuttavan enemmän kysymyksiä kuin antavan vastauksia. Yllätyksenä ja erittäin lyhyellä varoitusaajalla selvinnyt tulkinta siitä, että eläimen tulee olla ollut palkkiota hakevalla tilalla vähintään 10 vuorokautta kyseisen tukivuoden aikana, ja viitepäivän siirtyminen vasta 10. päivälle tammikuuta aiheuttivat melkoisen hässäkän teuraskaritsan lautupalkkioiden kanssa. Heti vuoden alkuun sovittuja teuraskuormia jouduttiin perumaan viime hetkillä, ja joissain tapauksissa auto kääntyi tyhjänä takaisin vasta lampolan pihasta. Osa lampureista ei ehtinyt enää perua kyytiä, ja eläimiä jäi ilman teuraspalkkiota, osalle teurastamot korvasivat menetyksiä, jotta eivät itse joutuneet seisottamaan toimintaansa. Koko teurastamoa seuraava lihakettu joutui odottamaan jo luvattuja lihoja.

Lammassektori kaipaisi kipeästi lisää ammattimaisia tuottajia paitsi lopettavien tilalle myös kasvaakseen. Järjettömältä vaikuttava ja loputtomasti kasvava byrokratia sekä täysin ennustamattomalta tuntuva tukipolitiikka eivät lisää alan houkuttelevuutta. Onneksi on kuitenkin muutamia rohkelikoja, jotka uskaltavat aloittaa tai laajentaa nykyistä toimintaa!

Tukikaaoksesta
huolimatta –
hyvää alkanutta
vuotta kaikille!
Marjo Simpanen

LAMMAS & VUOHI NRO 2/2023
Aineistopäivä 24.3.2023 • Ilmestyy 28.4.2023
Teema: Karitointi + vuohet

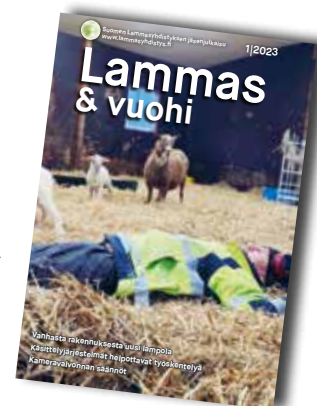
Tässä numerossa

4–5 **Tuoretta sataa**
6 **SLY:n hallitus vuodelle 2023**

TEEMA: LAMPOLA

7 **Pääkirjoitus: Laajentaako, vaiko eikö laajentaa?**
8–9 **Hevostalleista muokattiin lampoloita**
10–11 **Uusi lampola tilan omasta puutavarasta**
12–13 **Kameravalvonnan hyvät käytännöt**
15 **Investointitukien tilastoja**
16–17 **Käsittelyjärjestelmät helpottavat arkea**

18–19 **Sukusiitos ja sukulaisuusaste**
20–21 **Sairaudet syynissä, näytteistä nähtyä: Lampaiden zoonositi, osa I**
22 **Loisseurantaa kannattaa parantaa**
23 **Laamat laumanvartijoina**
24–25 **Baltic Wool Conference**
26 **Poikkeuksen pakina**
27 **Laitumelta lautaselle: Larilan tilan lammascurry**

KANNESSA

Niemi-Erkkilän Lammastila on remontoitu vanhoista talleista lampoloita. Kuvassa isäntä Sami Erkkilä tauolla.

Kuva: **Niemi-Erkkilän Lammastila**

WWW.LAMMASYHDISTYS.FI

Lammas & vuohi

Kustantaja
Suomen Lammasyhdistys r.y.

Tilaushinta
79 €/vuosikerta (5 numeroa),
sis. SLY:n jäsenyyden
Kannattajajäsenyys 300 €/vuosi
Lehden tilaukset ja jäsenasiat
marjo.simpanen@lammasyhdistys.fi
Taitto Tipos Ab
Paino Grano, Vaasa
ISSN 0785-7276

Päätoimittaja
Marjo Simpanen
puh. 044 973 7000
marjo.simpanen@lammasyhdistys.fi
Toimitussihteeri
Anna Kujala
Puh. 040 520 5436
lammaslehti@gmail.com
Ilmoitusmyynti
Eila Pennanen
puh. 044 236 9902
ilmoitukset@lammasyhdistys.fi

Kirjoittajat ja kuvaajat 1/2023

Kaie Ahlskog, Milla Alanco-Ollqvist,
Sami Erkkilä, Anniina Holopainen,
Mikko Idlax, Janne Jokela,
Sanni Kaitamäki, Mari Kalliomäki,
Henriikka Kekäläinen, Teija Kokkonen,
Ellis Kotilainen, Antti Kuivalainen,
Anna Kujala, Leila Niemelä,
Saija Niemi-Erkkilä, Eila Pennanen,
Anu Pentti, Keijo Rantamaa,
Satu Rantamaa, Eero Rautiainen,
Johanna Rautiainen, Marja-Liisa
Sevon-Aimonen, Sini Sillanpää,
Marjo Simpanen, Riku Tapani,
Juha Tähtämaa, Kirsi Ylipiessa

OIKAISU

Lammas & vuohi -lehden numeros-
sa 5/2022 olleessa Valtakunnallisia
lammaspäiviä käsitelleessä jutussa
väitettiin virheellisesti, että Pirtin keh-
räämö tutkii olisiko Hirolassa mahdol-
lista aloittaa kannattava pesutoiminta
lampureiden omille villoille. Hirolassa
on kuitenkin pesty kaikki rahtikehruu-
villat jo perustamisvuodesta lähtien,
eikä tähän ole tulossa muutoksia. Pa-
hoittelemme virhettä.

Suoramyyntitila,
tarkistathan
yhteystietosi!

Hyvä Lammasyhdistyksen jäsen! Tar-
kistathan, että yhteystietosi ovat ajan-
tasalla Suomen Lammasyhdistyksen
suoramyyntitilalla osoitteessa <https://lammasyhdistys.fi/kuluttajalle/suoramyyntitilat/>

Lähetä päivityspyyntösi yhdistyksen
nettivastaavalle sähköpostitse
eila.pennanen@lammasyhdistys.fi

Kuluttajille suunnattu suoramyynti-
lista on ilmainen jäsenetu – hyödynnä
etusi!

Koulukampanja:
Kokkaa kotimaista

LÄHELLÄ TUOTETTU lampaan jauheliha
oli kebaboiden muodossa suomalaisen kvi-
noan, yrttien ja palsternakan kera Pielisjoen
koulun kahdeksaluokkalaisten kotitalo-
ustunnin oppiateriaalla. Oppimateriaalin
ja raaka-aineet mahdollisti MTK-säätiö
yhteistyössä Maaseudun sivistysliiton,
MTK-liittojen ja -yhdistysten kanssa.
Tämä Kokkaa kotimaista -ruokakasvatus-
malli innosti jo kolmantena vuonna nuoria
maistelemaan uusia makuja.

Kaiken oppimateriaalin löydät MSL:n
Moodle-oppimisympäristöstä. Hae vain
Kokkaa Kotimaista -hakusanalla. Reseptit
houkuttelevat kokeilemaan. Suosittelemme!
Kuva on Joensuun Pielisjoen koulun
kotitalouden tunnilta, jossa vierailimme
12.12.2022. Herkullista oli.

KIRJOITTAJA JA KUVAAJA
Mari Kalliomäki, maanviljelijä

Opintomatkalla tutustuttiin Ruotsin lammasketjuun

LAMPAANLIHAN TUOTANTOKETJUN KEHITTÄMINEN -HANKE järjesti opintomatkan Ruotsiin 6.–11.2.
28 suomalaisen voimin tutustuttiin yhteensä 9 kohteeseen, alkutuotannosta teurastamoihin, nahkamuokkaamoihin ja edunvalvontajärjestö
Svenskt Köttiin. Lisää opintomatkaista kerrotaan seuraavassa Lammas & vuohi -lehdessä. Hankkeen kuulumisia hankkeen Facebook-sivuilta sekä
www.aitomaaseutu.fi/hankkeet/lammasketju. KUVAT: Anna Kujala

Pihavilla on vuoden puutarhatuote

Esbaun kehittämä BioProffa Pihavilla on ekologinen ratkaisu likai-
sen ja sekalaatuisen villan kierrä-
tykseen. Ylijäämälampaanvillasta
valmistettu BioProffa Pihavilla on
Suomen Puutarhakauppiat ry:n
valitsema Vuoden 2023 puutarha-
tuote.

PIHAVILLA on Esbaun kolmevuotisen pro-
jektin tulosta. Suomalaisen ja itävaltalaisen
villatuotannon sivuvirrat, eli jätevilla, tar-
joavat materiaalia puutarhassa käytettäville
Pihavilla-tuotteille. Pihavillaksi tuunattu
jätevilla luo mahdollisuuden luopua muo-
visista ja muista synteettisistä materiaaleista
puutarhanhoidossa.

Lampaanvillasta valmistetut Pihavilla-
tuotteet sopivat etanoiden karkottami-
seen, lannoitteeksi, kasvien suojaamiseen
pakkaselta ja paahdavalta kevätauringolta,
rikkaruohojen torjuntaan, maanpeitteeksi
ja moneen muuhun. Villasta puutarha saa
ravinteita, kuten keratiinia, joita muualta
ei saa.

– Lannoitteiden hintojen noustua on
selvää, että puutarhaa suojaava ja samalla
lannoittava Pihavilla on kustannusteho-
kas vaihtoehto. Käytön aikana hajotessaan
keratiinipitoinen luonnonkuitu luovuttaa
tärkeitä ravinteita ja hivenaineita, kertoo
ekologisia puutarhatuotteita valmistavan
Esbaun toimitusjohtaja **Esa Jussila** lehdis-
tötiedotteessa.

BioProffan Pihavilla syntyi tarpeesta löy-
tää ekologinen ja kestävä ratkaisu puutar-
hojen rikkaruoho-ongelmaan.

– Halusimme löytää tuotteen, joka hel-
pottaa puutarhurin työtä ja takaa samalla
maukkaan sadon. Totesimme ratkaisun
avaimiksi lampaanvillan erinomaiset luon-
nolliset ominaisuudet: veden ja lämmön
sitomiskyvyn sekä lannoitusominaisuudet.
Lisäksi luonnonmukainen lampaanvilla on
mitä mainioin muovin korvaaja puutarhas-
sa, kertoo Jussila.

Suomen Puutarhakauppiat ry on va-
linnut Vuoden puutarhatuotteen vuodesta
2009 lähtien.

– Tämän tuoteperheen valintaan Vuoden
puutarhatuotteeksi vaikutti erityisesti sen
ekologisuus ja monipuolisuus. Laajasta tuo-
teperheestä löytyy sopivia tuotteita erilaisiin
käyttötarkoituksiin ja näin se palvelee ketä
tahansa ympäristötietoista kotipuutarhuria,
perustelee **Oili Sinilehto** Suomen Puutarha-
kauppiat ry:stä.

Pihavilla on monikäyttöinen

Puutarhaan käytetään villaa, joka muuten
olisi pitänyt hävittää poltettavan jätteen
mukana. Vaikka villatuotanto itsessään on
ekologista, on lampurien ongelmaksi jäänyt
likainen villa, joka ei ole tasalaatuista.

Utelias puutarhuri käyttää Pihavillaa
moneen eri tarkoitukseen: maaperän kuoh-
keuttamiseen, kompostin ilmavoittami-
seen, pienten taimien tukemiseen, ruukku-
jen pohjalle tai ruukkujen vuoraamiseen.
Vain luovuus on käytön rajana.

Pihavillatuotteista rikkaruohomatto sopii
esimerkiksi eroosion estoon rinteissä. Villa-
matto levitetään rinteeseen ja kastellaan.
Tästä syntyy tiivis huovutettu matto, joka
pitää rinteiden kasassa. Kasvien pintajuuret
taas tarttuvat rikkaruohomattoon ja pitävät
maton ja rinteiden tiukasti paikoillaan. Sateet
eivät kuljeta maamassoja, sillä villamatto
vaimentaa sateen voimakkuutta ja ehkäisee
maaperän valumista.

Tiiviit villamatot sisältävät runsaasti ra-
vinteita, jotka kasvit saavat käyttöön villan
hajotessa hiljalleen.

Pihavillan lavakaulusmatto ehkäisee rik-
karuohojen kasvun sekä pitää paahdavan
aurion pois kukkapenkistä samalla kun
se päästää kosteuden ja ravinteet läpi. Ma-
dot ja mikrobit viihtyvät villan suojassa,
kun taas etanat välttelevät villan karheaa
pintaa.

Kaiken Pihavillan voi uusiokäyttää.
– Kun esimerkiksi Pihavillan lavakau-
lusmatto on mennyt huonoon kuntoon,
voi sen käyttää maaperän kuohkeuttajana
ja lannoitteeksi. Pihavillan luonnonkuidut
rikastuttavat kasvualustaa maatuessaan, Esa

Jussila kertoo.

Yhä useampi haluaa hoitaa pihaansa
luonnonmukaisilla tuotteilla. Esbau on jo
vuosia kehittänyt luonnonmukaisia ja eko-
logisia tuotteita puutarhanhoitoon. Niiden
kysyntä kasvaa jatkuvasti Suomessa. Yrityk-
sen valikoimissa ovat jo ennen Pihavillaa
olleet muun muassa savirouhe, biohiili ja
bokashointiin tarkoitettut välineet.

– On erittäin tärkeää, että olemme nyt
osanneet jalostaa villan puutarhakäyttöön,
jotta sitä ei turhaan jouduta hävittämään
hajoamattomien tuotteiden mukana polt-
tamalla. Lampaanvilla on kuitenkin alati
uusiutuva raaka-aine ja 100-prosenttisesti
biohajoava tuote, Jussila sanoo.

Lähes 40 vuotta alalla toiminut Esbau
Oy on luonnonmukaiseen puutarhanhoi-
toon erikoistunut suomalainen yritys ja
samalla luonnonmukaisen lannoituksen ja
myrkyttömän puutarhanhoidon uranuor-
taja Suomessa.

Lammasyhdistyksen hallitus esittäytyy

JANNE JOKELA, Kokkola.

Mukana osakkaana Jokelan Lammastilassa. Tilalla on luomussa pellot ja eläimet, 250 suomenlammassuuh-ta. Lihan ja lammastuotteiden suora-myyntiä, lihasta suoramyyntinä noin 30 %, loput teurastamon kautta.

Perinnebiotooppien hoidosta yli 20 vuoden perinteet.

Lisäksi mukana muutamien yh-distysten, osuuskuntien ja yritysten hallituksissa.

LEILA NIEMELÄ, Kokkola.

Ranta-Niemelän tilan miniä ja 24/7 lampuri. Lampaat tuli tutuiksi jo pikkutyttönä kotitilalla jolloin mum-mu opetti keritsemisen jalon taidon. Luomussa on oltu 12 vuotta tuo-tantosuunnan muutoksen jälkeen. Tilalla suomenlampaita n. 240 kpl, perinnebiotooppien hoito yksi päätuotantosuunta yhdessä lihan ja villan kanssa. Käsityöt, liikunta sekä yhdistystoiminta lähellä mer-konomin sydäntä.

ANNIINA HOLOPAINEN,

Diagnoosina varmaan lampoosi, monessa mu-kana lammasketjussa. Tällä hetkellä ei omia lampaita mutta niitäkin on ollut. Minua työllistää tällä hetkellä pääasiassa tuot-tajaorganisaatio Suomen Lammassosuuskunnan asiat sekä pienet lapset. Asuinpaikkakunta Mikkeli.

Olen **KIRSI YLPIESSA** Tornioista ja edustan hallituksessa Lapin lampureita nyt toista kautta.

Ensimmäiset kolme lammasta meille tulivat reilut kymmenen vuotta sitten ja sittenhän siinä kävi perinteiset. Tällä hetkellä lampolassa määkii noin 60 uuen katras, suokkeja ja gottiristey-tyksiä. Olemme sivutoimisia lam-pureita ja suoramyyntiä langat, taljat ja osan lihoista. Lisäksi hoidamme maisemanhoitokohteita. Minuun voi olla yhteydessä, jos on asioita, joita voisin edistää hallituksessa.

MIKKO IDLAX, Vilje-

len Idlaxin luomutilaa etelärannikolla Per-najassa (Loviisassa) itäisellä Uudellamaal-la. Tilalla on tällä het-kellä astutettuna noin 30 rygjaristeytsuuh-ta. Tilan pinta-alasta valtaosa on luon-nonlaitumia. Olen jäsenenä Uudenmaan Lampureissa sekä Kaakon Lam-pureissa ja edustan kolmatta kautta näitä alueita Suomen Lammasyhdistyksen hallituk-sessa.

SANNI KAITAMÄKI, Sarvijoki. Lampuri ja kehräämöryhtäjä, Lakeuden Lampureiden pu-heenjohtaja. 350 uuh-ta, lähes kaikki suomenlampaita, muu-tamia ahvenanmaanlampaita ja gotlanninturkislampaita sekä texeleitä. Villa pääosassa tilalla, teuras- ja suoramyyntiä, maise-malaidunnusta, kurssitoimintaa sekä laumanvartijakoirien kas-vatusta.

JUHA TÄHKÄMAA, luomulam-puri Piikkiöstä, n. 330 texel-uuh-ta. Suurin osa tuotannos-ta myydään teurastamolle ja loput suoramyyntinä. Varsi-nais-Suomen lammaskerhon ja Lounais-Suomen lampureiden tuottajaorganisaation puheen-johtaja. Lammastaloussäätiön hallituksen jäsen.

SLY:n hallituksen märepalat

- SLY** on ollut aktiivisesti mukana antamassa lau-suntoja yhdessä lammassuuh-ta ja tuottajaorga-nisaatioiden kanssa. Kaikilta osin lausunnot eivät antaneet toivottua tulosta. Tuleva kevät näyttää lopullisen tien mitä kuljetaan seuraava kausi.
- HANKEPUOLELLA** on ollut myös jonkin verran haasteita. JAMK:in vetämä lihahanke lampaanlihan tuotantoketjun kehittämiseksi sai kuitenkin opin-tomatkan Ruotsiin viimein toteutumaan.
- FIDERAN** hankkeen osalta odotetaan vielä rahoi-tuspäätöstä SITRA:lta, jonka Gaia-X -ohjelman alle suunniteltu kehityshanke soveltuu.
- VILLAHANKE** sai jatkoa 31.3.2023 asti. Luvassa loppuraportti ja webinaari. Webinaari ti 7.3. klo 16–18. Webinaarissa hankkeen tuloksia, esimerkiksi villalaskuri. Lisätietoja www.proagria.fi/hankkeet/ suomalainen-villa-hyotykykayttoon-villa-hanke

KOONNUT: **Janne Jokela**

Laajentaako, vai eikö laajentaa?

Meidän lammastila ei varmasti ole ainoa, missä on laskinta näpytelty kuumeisesti viime vuosina. Lampaiden kanssa touhutessa laskimen käyttö tulee tutuksi monesta syystä, mutta meil-lä rakennusprojektit tuntuvat näytelleen suurta osaa koko tilanpidon ajan. Eikä lampolan rakentaminen ole mitään valmis-pakettihommaa, sen olemme kyllä saaneet huomata, niin kuin varmasti moni muukin.

Sukupolvenvaihdos on tehty tilallam-me 2015, ja 2016 valmistui ensimmäinen lampola, toinen 2018. Pian todettiin, että eihän nämä taida riittää mihinkään ja siitä lähtien meitä on mietittyttännyt kovasti yksi kysymys: laajennetaanko vai ei? Ja jos laajennetaan, niin miten sen voi tehdä niin ettei olla kohta pulassa?

Muutama vuosi sitten päätimme, että laajennetaan. Teetettiin rakennuspiirus-tukset, saatiin rahoituslupa ja ELY:kin näytti vihreää valoa. Jo rakennusprojektin kilpailutusvaiheessa totesimme, että eläin-suojien suunnitteluun erikoistuneella insi-nööri-toimistolla ei ole ollut minkäänlaista todellisuudentajua, vaan kustannukset olisivat karanneet käsistä. Vetäisimme käsijarrua ja laajennus jätettiin sillä erää väliin. Huokaistiin helpotuksesta, taidettiin juuri välttää isoilta ongelmilta!

Viime vuonna alkoi kuitenkin taas ta-pahtua ja meille mahdollistui lopettavan emolehmätalon osto tuosta ihan meidän läheltä. Uuden rakentamisesta suunnitel-mat vaihtuivat lennossa olemassa olevien tilojen saneeraamiseen. Työtä on riittänyt

ja sitä riittää edelleen, mutta kustannukset ovat onneksi jäämässä huomattavasti ma-talammiksi kuin uudisrakennuksessa.

Naapurin vanha isäntä kävi meidän isäntää yhtenä päivänä jututtamassa, että nythän te olette kahden navetan loukussa. Siihen isäntä totesi, että oikeastaan viiden lampolan, ja hyvä niin. Mutta ei voi aina-kaan sanoa, että mahdollisuuksia ei nyt oli-si vaikka mihin! Tämän laajennuksen val-mistuttua lupaan ettemme hetkeen enää edes mieli lisätöiden haalimista – kunnes taas keksimme jotain!

Mutta ei meitä lampureita voi yleensä ainakaan yrittämisen puutteesta syyttää. Innovatiivisia ratkaisuja ja erilaisia yritys-ideoita kyllä riittää, kun tätä meidän am-mattikuntaa seuraa. Se on hienoa! Tässä lehdessä pääsette tutustumaan esimerkik-si Saijan ja Samin remonttiprojektiin, missä entinen hevostila on modifioitu lampaille. Olen seurannut heidän työtään somessa ja monesti saanut samaistua heidän intoon ja haasteisiin.

Tätä kirjoittaessa meillä on karitsointien alkuun kaksi viikkoa ja tilan laajennus-osaan tulevan karitsointilampolan, entisen parsinavetan, remontti vielä lattian tasai-seksi valamista vaille. Päästään aloittele-maan karitsoinnit sitten hyvin levänneenä vai miten se nyt menikään? Kuulostaako normi raksahommilta?

Mukavaa kevään odotusta kaikille!

Satu ja Keijo Rantamaa
Rantamaan tila, Tornio

Naapurin vanha isäntä kävi meidän isäntää yhtenä päivänä jututtamassa, että nythän te olette kahden navetan loukussa. Siihen isäntä totesi, että oikeastaan viiden lampolan, ja hyvä niin.

Viejärekisteri siirtyy eCert-järjestelmään

VIEJÄREKISTERI on siirtymäs-sä kevään aikana Ruokaviraston sähköiseen eCert-järjestelmään, jolla hallinnoidaan viennin eläinterveystodistuksia. Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin kuulumisen on lakisääteinen velvollisuus, jos vie eläimiä tai eläinperäisiä tuotteita EU:n ulkopuolisiin maihin.

Ruokavirasto vie voimas-sa olevat viejärekisteritiedot eCert-järjestelmään. Yritykset voivat tarkastaa ja muokata tie-tojaan sekä tehdä uusia ilmoi-tuksia rekisteriin järjestelmässä 1.4. lähtien. Rekisteröinti on voimassa kolme vuotta ilmoit-tautumispäivästä ja se on mak-

sutonta. Myös valvojat näkevät ilmoitetut viejärekisteritiedot jatkossa eCert-järjestelmässä. Uudistuksen myötä viejät pääsevät omatoimisesti näke-mään viejärekisteritietonsa ja voivat aiempaa helpommin muokata ja tulostaa tietojaan. Lisäksi uudistuksella paranne-taan tietoturvaa, sillä eCert-jär-jestelmään kirjautuminen vaatii sekä viejältä että valvojalta vah-van tunnistautumisen. Yrityk-set ja valvojat saavat lisäohjeita, kun viejärekisterin käyttöön-to järjestelmässä lähestyy.

Tietoa viejärekisteristä: ruoka-virasto.fi/vienti/viejarekisteri

Exportörsregistret till eCert-systemet

EXPORTÖRSREGISTRET flyttas under våren till Livsmedelsver-kets elektroniska eCert-system som används för hantering av djurhälsintyg för export. Det är en lagstadgad skyldighet att höra till Livsmedelsverkets exportörsregister, om man ex-porterar djur eller produkter av animaliskt ursprung till länder utanför EU.

Livsmedelsverket för in gäl-lande uppgifter i exportörsreg-istret i eCert-systemet. Företa-gen kan kontrollera och redige-ra sina uppgifter samt göra nya anmälningar till registret från och med den 1 april. Registre-ringen gäller i tre år från anmäl-

ningsdagen och är avgiftsfri. Även övervakarna ser de upp-gifterna i exportörsregistret i fortsättningen i eCert-systemet.

I och med reformen kan exportörerna på egen hand ta fram sina uppgifter i exportörs-registret och lättare än tidiga-re redigera och skriva ut sina uppgifter. Företag och överva-kare får ytterligare anvisningar när tidpunkten för att börja använda exportörsregistret i eCert-systemet närmar sig.

Information om exportörs-registret: ruokavirasto.fi/sv/export/register

Vanhoista hevostalleista kuoriutui uusia lampoloita

Niemi-Erkkilän Lammastila osti konkurssihuutokaupasta entisen ravitallikonaisuuden. Talleista on remontoitu lampoloita, joihin tila keskittää poikimisen ja karitsantuotannon.

Saija Niemi-Erkkilän ja **Sami Erkkilän** luotsaaman Niemi-Erkkilän Lammastilan päätuotantosuuntana on maisemanhoito ja lihan tuotanto. Lisäksi Green Care on pienimuotoisesti osana tilan toimintaa. Lihantuotanto, eli karitsoiden kasvatus, lisääntyy uusien tilojen myötä, ja sen merkitys tilan taloudelle kasvaa. Uuhia on nyt noin 220 kappaletta.

Konkurssihuutokaupasta marraskuussa 2021 ostettu kiinteistö koostuu kolmesta noin 300 neliön tallirakennuksesta, joissa yhdessä toimi myös oriasema, sekä työnjohtajan mökistä ja tallihenkilöstön kaksista. Kiinteistöön kuuluu 17 hehtaaria maata, josta pääosa on peltoja, joita aiemmin on käytetty hevosten jaloittelutarhoina.

Saija ja Sami ovat luotsanneet Lohtajalla sijaitsevaa Niemi-Erkkilän Lammastila vuodesta 2015. Tilakeskuksessa on kylmä lampola, ja heillä oli suunnitelmassa rakentaa uusi lampola tilalle. Rakennussuunnitelmat olivat jo pitkällä. Uudesta lampolasta oli jo rakennuspiirustukset ja kustannussuunnitelma kun ravitallikonaisuus toisella puolella kylää tuli myyntiin.

– Huutokaupan loppuvaiheessa oli yksi toinen huutaja, paikallinen hevosyrittäjä. Tässä pitäjässä on enimmäkseen maidontuottajia, joita varmasti kiinnosti kiinteistön pellot, mutta rakennukset koettiin rasitteeksi, Sami uskoo.

Huutokaupatun kiinteistön hinta jäi murto-osaan tilalle suunnitellun uuden

Ilmakuva uudesta tilakokonaisuudesta, eli Niemi-Erkkilän lammastilan Jäärä-nimisestä toimipisteestä. Pariskunta keksi paikalle uuden nimen, koska eivät halunneet käyttää paikasta vanhaa ravitalli tai siittola nimitystä. Jäärä-sanasta sanotaan Wikipediassa seuraavaa: 1. (vanhahava) kuohitsematon pässi, 2. (kuvaannollisesti) jääräpäinen, taipumaton ihmisen vanha jäärä Saijan ja Samin mielestä nimi onkin oikein sopiva nimi lammastilalle.

lampolan rakennuskustannuksista.

– Täällä ei saa edes peltoa sillä hinnalla jonka maksoimme tallikonaisuudesta, Sami toteaa.

1990-luvulla rakennetut hirsirunkoiset tallit olivat hyvässä kunnossa, mutta vaativat silti muutostöitä, jotta rakennukset sopivat lampaiden käyttöön.

– Yllättävän pienillä muutoksilla olemme silti selvinneet. Suurin muutos oli uudet ovet rakennusten molempiin päätyihin ja

keskiseinille. Vanhat ovet olivat niin matalat, että niistä ei mahtunut koneellisesti sisään. Nyt pääsemme traktorilla sisään ja läpiajo toimii, Sami kertoo. Lisäksi tehtiin vesi- ja sähkötöitä, ja suunnitelmassa on vaihtaa huonot huopakatot uusiin.

Varsinaisia rakennuslupia muutostyöt eivät vaatineet, rakennusmuutoslupa riitti, mutta heidän piti teettää uudet, sähköiset rakennekuvat rakennuksista.

Investointituen hakeminen teetti työtä, vaikka apuna oli ProAgrian asiantuntija.

– Minulle ei ollut konkretisoitunut aiemmin se tosiasia, että tuetun rakentamisen ehdot ovat tavallista rakennusvalvontaa tiukemmat. Tiesin toki, että itse investointiavustuksen haku on vaikeaa. Esimerkiksi paloturvaa-asiat. Investointituen hakemisen myötä rakennusten vanhat luvat eivät riittäneet, vaan paloluokat piti määrittellä uudelleen ja vaadittiin sammuttimia, jotka lähettävät meille viestin tulipalon alkaessa, Saija kertoo.

Suorakaiteen muotoisiin rakennuksiin karsinaratkaisuksi on valittu Retronikin aidat, joilla karitsat saadaan jaettua helposti kasvatusryhmiin.

– Aidat on helppo poistaa tarvittaessa, ja

Kuvassa entisen siittolan tilaa, jossa aiemmin oli orien hyppypukki ja tammojen siemennystilat. Nykyään tila toimii toisesta päädystään pihattona ja keskiosassa on eläinten käsittelytilat, joissa muun muassa keritään kaikki tilan lampaat. Näiden lisäksi rakennuksessa on toimisto ja varastotiloja, ja jatkossa sinne remontoidaan myös tila-puti vanhan oriboksin tilalle.

hyödynnämme niitä kesällä myös esimerkiksi perinnebiotooppien laiturien portteina, Sami kertoo.

Karitsamäärä kasvaa

Entiset tallit ovat lämpimiä rakennuksia, mikä mahdollistaa karitsoinnin myös kylmän vuodenaikana. Tilakeskuksessa olevan kylmään lampolaan jäävät joutilasuuhet ja astutusrhyhmät.

– Uuhet siirretään omalla kalustolla lopputiineysvaiheessa uusiin rakennuksiin, jossa ne poikivat. Olemme myös keskittäneet karitsoiden kasvatuksen tänne.

Uusi kiinteistö sijaitsee noin viiden kilometrin päässä tilakeskuksesta.

– Karitsointiaikaan meistä jompikumpi asuu uudessa paikassa. Meillä on työnjakona, että minä entisenä hoitoalan työntekijänä hoidan yövuorot, ja Sami päivävuorot, Saija kertoo.

Uuhimäärää ei olla kasvattamassa uusien rakennusten myötä, koska se on sidottu hoidettavien biotooppien alaan. Mutta karitsoiden määrä lisääntyy rajusti.

– Tavoitteemme on saada tuet optimoitua, varsinkin pohjoinen eläintuki, Sami kertoo.

Saija jatkaa:

– Aiemmin kylmä lampolamme esti aikaisen kevätkaritsoinnin. Karitsat syntyivät huhtikuussa ja ne oli vieroitettu vasta kesäkuun lopulla, mikä taas sopi huonosti yhteen maisemanhoidon kanssa.

Kuvassa päädyn uusi ovi, sekä aidoissa roikkuvia rehukaukaloita, jotka on tehty halkeista rumpuputkista.

Uusissa lampoloissa karitsoitiin ensimmäistä kertaa viime syksynä, ja talviryhmän karitsointi alkaa helmikuun toisella viikolla. Helmikuun lopulla uusissa tiloissa pitäisi olla noin 300 karitsaa.

– Olemme miettineet jopa kolmesti vuodessa karitsointia. Uudet tilat mahdollistavat, että saamme karitsaryhmät paremmin jaettua syntymäajan ja painojen mukaan.

Kunnostustyöt jatkuvat

Vaikka perustyöt on saatu tehtyä ja hankittu kiinteistö on otettu käyttöön, kiinteistön kunnostaminen on monen vuoden työ ennen kuin se soveltuu täysin tilan tarpeisiin. Tarkoituksena on muun muassa remontoida työnjohtajan mökki.

Myös kiinteistön pellot teettävät töitä. Viime kesänä poistettiin hevosaitaukset ja kylvettiin nurmi. Ensi kesän työ on aidata pellot lampaiden käyttöön.

– Pyrimme pitämään 250–300 karitsaa kasvatuksessa koko ajan.

KIRJOITTAJA

Anna Kujala

KUVAT

Niemi-Erkkilän Lammastila

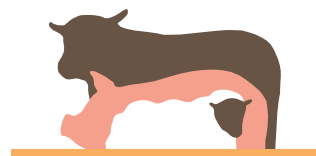
Vainion Teurastamo^{oy}

**Ostamme nautaa, lampaista, ylämaan karjaa ja vuohia
Myös rahtiteurastus ja leikkuu omassa leikkaamossa**

Ilmoita teuraat
tommi.tirkkonen@vainionteurastamo.fi
Puh. 050 336 7547
tai
www.vainionteurastamo.fi

Kysy lisää leikkuupalveluista
tomas.eklund@vainionteurastamo.fi
Puh. 050 557 8877
tai
www.lihatukku.fi

**KOKO SUOMEN
LAMMASTEURASTAMO**

Tajma

Osto ja palautus
Daniel puh. 045 7342 6730

**Ostamme kaikenikäisiä lampaista ja vuohia
teuraaksi ympäri vuoden.**

Teurastus, lihanleikkuu
ja tyhjiöpakkaus
myös rahtityönä

**Lallin
Lammas**

Lallin Lammas Oy
Mikolanlenkki 80, 27730 TUISKULA
Puh. 0400 884 335
lallin.lammas@lallinlammas.inet.fi

Idea vanhan kunnostamisesta vaihtui täysin uuteen lampolaan

Riku Tapani teki aikoinaan opinnäytetyönsä tilan sikalan kunnostamisesta lampolaksi. Idean muhittua perustelut uudelle rakennukselle painoivat vaakakupissa enemmän. Uusi lampola valmistunee syksyksi.

Riku Tapani vastaa puhelimeen rakennustyömaalta, kattohomista. Uuteen, puurunkoiseen lampolaan on saatu kattotuolit asennettua.

– Minulla on rakennusalan tutkinto ja kokemusta rakentamisesta, joten teen sähkö- ja maanrakennustöitä lukuun ottamatta kaikki rakennustyöt itse, Riku kertoo projektistaan.

Rakentamispäätös tehtiin tammikuussa 2021, ja rakentaminen aloitettiin kesällä. Antura valettiin heinäkuun puolivälissä.

– Minulla on matalan budjetin tavoite, mutta monet rakennus-

tarvikkeet kallistuivat jopa 30 prosenttia puolella vuodessa muun muassa Ukrainan sodan takia. Kustannusten nousun takia olen päättänyt tehdä viimeiset päätökset joidenkin ratkaisujen osalta sitten, kun tiedän lähes valmiin rakennuksen kustannukset.

Kaikki rakennuksessa käytetty puutavara on oman metsän puista ja itse sahattu.

– Hankin Logosol-merkkisen tukkivannesahan, jolla isäni kanssa sahasimme viime keväänä noin 600 tukista noin 22 kilometriä puutavaraa. Maatilalla on aina käyttöä puutavaraa, ja tulevaisuudessa voin myös myydä sahatavaraa asiakkaille tai ottaa vastaan rahtisahaustilauksia, Riku suunnittelee.

Lampolan lisäksi tilalle nousee samalla toinen 300 neliömetrin halli, joka toimii kuivike- ja heinävarastona sekä lantalana. Samaan rakennuksen on suunnitteilla myös pyöröpaalikuivain, jolla saadaa parannettua kuivaheinän ja olkien laatua.

Paremmat työolot

Katinhännän kylässä sijaitsevalla tilalla seisoo noin 70 vuotta vanha navetta, joka on ollut käytössä lampolan siitä asti kun ensimmäiset 30 uuhia tulivat tilalle keväällä 2018.

– Aloitimme pienellä katraalla, silloin ei tarvinnut lähteä heti investoimaan isoon lampolaan. Tilalla olevan vanhan sikalan mietin ensin kunnostavani lampolaksi, mutta se oli silloin jo käytössä verstaana ja varastona. Myös koneille ja työkaluille tarvitaan tilaa. Vanha navetta oli silloin tyhjillään, eikä siellä ollut juuri mitään, joten siihen saneerattiin lampola, Riku kertoo.

Painavimmat perustelut kokonaan uuden lampolan rakentamiselle on Rikun halu nostaa uuhimäärää ja tehostaa työntekoa. Kolmen alle kouluikäisen lapsen isänä, jonka aika on kortilla, hän toteaa, että jo viiden minuutin työajan säästö päivässä tarkoittaa vuositasolla 30 tuntia.

– Minusta myös lampurin oma työympäristö on tärkeä, se, että työympäristössä on helppo tehdä töitä ja viihtyä myös pidemmän ajan kuluessa.

Isäntä rakennustyömaalla nosturissa noin 15 metrin korkeudessa, ja vielä hymyilyttää.

Hänen ohjenuoransa on, että lampolan perustoiminnot tehdään sujuviksi.

– Ei kantovettä, vesikupit jotka pysyvät sulana, tarpeeksi tilaa, toimiva ilmanvaihto ja riittävä valaistus, hän luettelee.

Ennen kaikkea lampolassa pitää pystyä työskentelemään koneella. Työ ei saa olla liian kuormittavaa fyysisesti, jos ikäluokkani eläkeikä on 70 vuotta, Riku pohtii.

– Uusi lampola on pienkuormajahoitoinen. Esimerkiksi säilörehu jaetaan pienkuormajaan rehupihdeillä ruokintapöydille.

Lampolan karsinapinta-ala on alaslaskettu reilu puoli metriä, joten ruokintapöydät ja muu lattiapinta-ala on korotettu. Karsinoissa on käytössä siirrettävät etu- ja väliaidat. Karsina-ala on sijoitettu rakennuksen pitkien seinien myötäisesti, yhteensä neljään riviin. Karsinat on jaoteltu niin, että keskellä rakennusta on paririvi karsinoita, joiden molemmin puolin on kaksi metriä leveät ruokintapöydät. Lisäksi kummallakin ulkoseinillä on yksi karsinarivi. Ruokintapöytää on siis yhteensä noin 130 metriä.

– Rakennuksen sisällä ei ole lainkaan pystytolppia, joten sen voi tulevaisuudessa helposti muokata johonkin muuhunkin käyttötarkoitukseen, Riku mainitsee.

Sisätilan korkeus on 5,5 metriä.

Aina oppii uutta

Riku on nykyään täysipäiväinen maanviljelijä, edessä on neljännet karitsoinnit. Texelkatraan koko on tällä hetkellä 75 uuhia, joista 15 astuttamattomia ensikkoja, sekä viisi pössä. Tila on luomutuotannossa.

Uusi lampola on kooltaan 22 metriä leveä ja 41 metriä pitkä.

– Uuhipaikkoja uudessa lampolassa on 216, joten se on hieman ylimitoitettu käytössä olevaan peltopinta-alaan nähden. Ajattelen, että lampola ei saa heti käydä pieneksi, jos saisin tulevaisuudessa hankittua lisää peltotilaa ja pystyisin lisäämään eläinmäärää, Riku kertoo.

Vanha nyt lampolakäytössä ollut navetta poistunee eläinkäytöstä uuden lampola valmistuttua.

Tila on tuotosseurannassa, ja uuden lampolan suunnittelussa on otettu huomioon riittävän karsinapinta-alan lisäksi eläinten käsittelyyn tarvittava tila.

– Lampolan päädyssä, ennen karsinoita, on noin 150 neliömetrin hoitotila, jota voidaan käyttää kerintää, sorkanhoidon ja punnituksiin. Verrattuna vanhaan lampolaamme, uudessa lampolassa voidaan hoitotoimenpiteet tehdä sujuvasti sisätiloissa. Hoidan eläimet, kerinnän ja sorkat mukaan lukien, itse vaimoni Marian kanssa, joten tämä on minulle tärkeä asia.

Muille uutta lampolaa miettiville hän suosittelee suunnitteluun panostamista.

– Itsellä pitäisi olla aika selvät sävelet, ennen kuin suunnittelee varsinaisia piirustuksia ammattilaisen kanssa.

Lisäksi Riku toteaa, että heidän tilallaan tilan edellisen isännän pitkäjänteinen työ maa- ja metsätalouden parissa on mahdollistanut oman tuotantosuunnan valinnan nykyiselle isännälle.

– Tilalla tehtiin sukupolvenvaihdos 2019, ja minulla on ollut kiinnostusta lammastalouteen jo pitkän aikaa. Lisäksi oma vaimoni on ollut alusta saakka vahvasti mukana tilan kehittämisessä. On tärkeää, että kumppani on tukena ja apuna.

KIRJOITTAJA

Anna Kujala

KUVAT

Riku Tapani

MAITTAVAT

Tähti-rehut lampaille

Kinnusen Tähti-rehujen valikoimasta löydät oikeat tuotteet, kun kotoiset rehut vaativat täydennystä. Lammas-Tähti-sarjastamme löydät sopivat vaihtoedot niin astutus-, tunnutus-, imetys- kuin kasvuaikaan.

Oikeat tuotteet astutus-, tunnutus-, imetys- ja kasvuaikaan

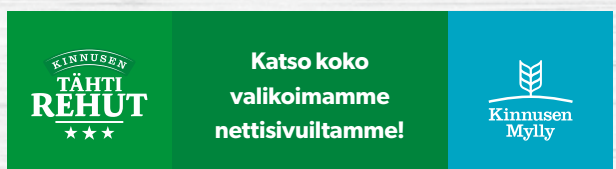
Saatavilla säkkeinä, suursäkkeinä ja irtona

Kotimaisesta viljasta, myös luomuna

Valmistettu Kinnusen Myllyllä Utajärvellä

Kysy lisää asiantuntevalta myyntitiimiltämme!

08 514 4700 | www.kinnusentahtirehut.fi

Kameravalvonnan hyvät käytännöt

KUVAT Pixabay

Lammastilalla kameravalvonnalle voi olla monenlaista tarvetta: lampolan tapahtumien seuranta, petoeläinten havainnointi laitumilla tai varkauksilta suojautuminen. Kameravalvonta omalla kiinteistöllä ei vaadi lupia, mutta pelisäännöt on hyvä tuntea ja kamerajärjestelmä valita omien tarpeiden mukaan.

OMAN KIINTEISTÖN sisä- ja ulkotilojen kameravalvonta ei vaadi lupaa. Ensimmäinen askel onnistuneeseen kameravalvontaan on miettiä mitä valvotaan ja miksi, eli tarkoituksellisuus. Jos tilan valvontatarve liittyy esimerkiksi varkauksista suojautumiseen, voidaan samalla miettiä kameravalvonnan lisäksi muita tapoja suojata omaisuutta. Tai jos valvontatarve on vaikkapa uuhien seuraaminen lampolassa karitointiaikana,

tulee valittavien kameroiden olla eläintiloihin sopivia, eli kestää pöly ja ammoniakkihöyryjä.

Yhtä kaikille sopivaa ratkaisua ei ole, ja erilaiset kamerajärjestelmät sopivat erilaisiin tarkoituksiin. Joku voi pärjätä yhdellä 200 euron riistakameralla, toisella on useampi valvottava kohde ja tarvitsee 20 kameran järjestelmän, jolloin näin monen riistakameran hankinta erillisine SIM-kortteineen ei ole toimiva vaihtoehto.

Tärkeintä on miettiä omia tarpeitaan ja minkälaisissa olosuhteissa kameran on tarkoitus kuvata: ulkona sateessa vai lampolassa pimeässä yöllä? On päätettävä otetaanko stillkuvaa vai liikkuvaa kuvaa, tarvitaanko ääntä, että riittääkö mustavalkoinen kuva vai tarvitaanko värikuvaa? Valitaanko kiinteä kamera, vai onko kameran oltava siirrettävissä paikasta toiseen? Entä onko kameran oltava etäältä suunnattava ja zoomattava? Kuvan tarkkuus: tuleeko kuvan toimia esimerkiksi todistusaineistona? Riittääkö livekuva, vai tarvitaanko tallentava järjestelmä?

Kamerajärjestelmistä kannattaa kysyä tarjous asiantuntevalta toimijalta, ja tarjouksia vertaillen ottaa huomioon järjestelmän arvioitu elinikä, takuut ja vaadittava

ylläpito. Pystyykö esimerkiksi lampolassa olevan kameran linssin puhdistamaan itse?

Omalla tontilla saa kuvata

Omalle tontille ja tuotantorakennuksiin saa asentaa kameroita ilman lupaa. Tärkeää on, että kamerrat on suunnattu siten, että ne eivät kuvaa esimerkiksi naapurin pihaa. Henkilön yksityisyyttä loukkaavaan materiaaliin kuvaaminen on kielletty, esimerkiksi henkilöstön saniteettitiloissa ei saa kuvata.

Kuvattua materiaalia saa käyttää omiin tarkoituksiin, mutta ei levitä esimerkiksi somessa ilman lupaa, jos kuvissa näkyy tunnistettavissa olevia henkilöitä. Hyvä käytäntö on ilmoittaa kyltein, että kiinteistöllä on kameravalvonta, jotta kiinteistöllä liikkuvat henkilöt ovat tietoisia asiasta. Myös esimerkiksi lampolassa työskentelevien henkilöiden on asiallista tietää, että heitä kuvataan.

Lampurin on syytä miettiä kuvamateriaalin tallentaminen, ja kenellä on pääsy kuvattuun materiaaliin. Tallennettu kuvamateriaali on osa yrityksen tietosuojarekisteriä, jolloin tietosuojaselosteesta tulisi määritellä kenellä on oikeus katsoa kuvia ja antaa kuvattua materiaalia eteenpäin esimerkiksi poliisille todistusaineistoksi,

Valvontakameroita on saatavana erityyppisiä ja erikokoisia niiden käyttötarkoituksen mukaan. Kamera koostuu useimmiten rungosta, optiikasta, virtalähteestä sekä jalustasta. Kamerrat voidaan tarvittaessa suojata lisävarusteiden ja koteloinnin avulla. Viereisellä sivulla kupukamera, ylläolevassa ulkokamerassa valoherkkää CCD-kenno.

sekä miten ja miten kauan kuvattua materiaalia säilytetään.

Lisäksi on hyvä muistaa, että kamerrat, jotka on kytketty verkkoon, ovat alttiita tietoturvamurroille. Verkkoon kytketyn kamerajärjestelmän hankintavaiheessa onkin hyvä tilaisuus miettiä tilan kyberturvallisuutta laajemmin. Ovatko esimerkiksi salasana- ja salasanoja ei suositella käytettävän.

KIRJOITTAJA

Anna Kujala

Salakatselua ja -kuuntelua vai ei?

SALAKATSELUUN syyllistyy rikoslain 24 luvun 6 §:n mukaan henkilö, joka oikeudettomasti teknisellä laitteella katselee tai kuvaa kotirauhan suojaamassa paikassa, käymälässä, pukeutumistilassa tai muussa vastaavassa paikassa oleskelevaa henkilöä. Lisäksi salakatseluun voi syyllistyä kuvaamalla julkisrauhan suojaamassa paikassa oleskelevaa henkilöä tämän yksityisyyttä loukaten. Julkisrauhan suojaamia paikkoja ovat esimerkiksi aidatut yleisöltä suljetut rakennukset, huoneistot tai aidatut piha-alueet.

SALAKUUNTELUUN syyllistyy rikoslain 24 luvun 5 §:n mukaan henkilö, joka oikeudettomasti teknisellä laitteella kuuntelee tai tallentaa keskustelua, puhetta tai yksityiselämästä kuuluvaa muuta ääntä kotirauhan suojaamassa paikassa tai puhetta muussa paikassa, jossa ei ole syytä olettaa ulkopuolisen kuulevan puhetta.

- Salakatselussa- ja kuuntelussa rangaistavaa on erityisesti katseleminen, kuvaaminen ja kuunteleminen teknisellä laitteella, kuten kameralla, kiikarilla tai matkapuhelimella.
- Normaalia ja avointa kameravalvontaa, jossa tarkkailtavat joutuvat valvonnan kohteeksi vain ohimennen siihen varautuen, ei yleensä pidetä yksityisyyttä loukkaavana.
- Ollakseen rangaistavaa katselun ja kuuntelun on tapahduttava oikeudettomasti ja samalla tarkkailtavan yksityisyyttä loukaten.
- Salakatselusäännöksessä on selkeästi erotettavissa kotirauhan suojaamat paikat ja muut tilat, kuten yleisöltä suljetut julkisrauhan suojaamat rakennukset ja tilat. Laissa mainitaan erityisesti käymälät ja pukeutumistilat.
- Rangaistavaa ei ole lain suojaamassa paikassa oikeudettomasti oleskelevan tunkeilijan tarkkailu. Kuka tahansa voi tarkkailla salaisellakin valvontakameralla esimerkiksi omakotitaloonsa tunkeutunutta.
- Salakatselun ja oikeudettoman kameravalvonnan kohteena voi olla vain joku ihminen. Pelkän tilan, eläinten, esineiden, rakennusten tai muun ympäristön katseleminen tai kuvaaminen ei ole salakatseluna rangaistavaa.
- Oikeudetonta tarkkailu ei ole silloinkaan, kun siihen on saatu tarkkailtavan suostumus.
- Kameran sijainnilla tai tarkkailun suorittamispaikalla ei ole merkitystä. Säännöksen mukaan rangaistavaan tekoon syyllistyy kameraa käyttävä henkilö eli kameravalvonnan käyttäjä.
- Sen seikan tallentaminen, mikä olisi muutoinkin omin silmin nähtävissä tai kuultavissa, ei oikeuta katseluun tai kuvaamiseen suojatulla alueella.

Lähde: Kameravalvontaopas 2020

Kamerajärjestelmällä lisää turvallisuuksi ja tehostat valvontaa tilallasi

KSH-valvonta
<https://ksh-valvonta.fi>
0400 477336

Tämä artikkeli perustuu kahteen oppaaseen. Turva-alan yrittäjät ry:n julkaisemassa päivityksessä Kameravalvontaoppaassa on paljon tietoa kameravalvontaa suunnittelevalle, niin säännöistä kuin laitehankinnoista. Yleisesti maatalan kyberturvallisuudesta kertoo MTK:n julkaisema Kyberin taskutieto maataloille. Myös JAMK on julkaissut uuden aiheeseen liittyvän oppaan, Maatalan kyberturvallisuus -infopaketti. Kaikki kolme opasta löytyvät ilmaiseksi netistä PDF:nä.

Maatilan kameravalvonta

Eläinseuranta

Mobiiliseuranta

Palohälytykset

- Helpotusta arkeen eläinseurannalla
- Lämpökamerat kaukohälytyksellä turvaa antamaan
- Turvaa omaisuus ulkovalvonnalla
- Ilmainen kamerakartoitus ja tarjouslaskenta

VISIONFiX
- Maatilojen erikoisosaaja -
www.visionfix.fi

Soita kartoitus 044 580 0051

VILJELIJÄT INVESTOIVAT NYT ENERGIAAN

Maatilojen energiantuotantoinvestointien määrä jatkoi kasvuaan viime vuonna jo toista vuotta peräkkäin, raportoi Ruokavirasto. ELY-keskukset rahoittivat energiainvestointeja 31 miljoonalla eurolla, joka on kolminkertainen määrä verrattuna aiempiin vuosiin. Rahoituksen sai muun muassa 11 biokaasulaitoshanketta.

Aloittavien viljelijöiden määrä hiipuu edelleen

Aloittavien viljelijöiden määrä kääntyi laskuun vuoden 2018 jälkeen, jolloin luopumistuki päättyi. Vuonna 2018 tilanpidon aloitti 470 aloitustukea saanutta viljelijää tai porotilallista. Tämän jälkeen vuosittain myönnettyjen aloitustukien määrät ovat vuosi vuodelta laskeneet. Vuonna 2022 aloitustuen sai 196 uutta viljelijää ja 12 porotilallista.

Vuosina 2015–2022 ELY-keskukset myönsivät avustusta maatalouden investointeihin ja tilanpidon aloittamiseen lähes 900 miljoonaa euroa. Korkotukilainoja myönnettiin 1,2 miljardia euroa ja valtiontakauksia lähes 80 miljoonaa euroa. Yli 2200 aloittavalle viljelijälle myönnettiin aloitustukea tilanpidon käynnistämiseen.

Eniten investointi- ja aloitustukia myönsivät Etelä-Pohjanmaan, Varsinais-Suomen, Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukset, joiden alueella sijaitsee suurin osa Suomen maatiloista. Kaikilla näillä alueilla sekä avustusten että korkotukilainojen määrät ylittivät 100 miljoonaa euroa vuosina 2015–2022. Eniten avustuksia ja korkotukilainoja myönsi Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, joka myönsi avustusta 144 miljoonaa euroa ja korkotukilainoja 195 miljoonaa euroa.

Rahoituskauden 2014–2022 haku on päättynyt. EU:n maatalouspolitiikan uusi rahoituskausi alkaa tänä vuonna. Uuden rahoituskauden 2023–2027 hakemuksia ei voi vielä tehdä. Ruokavirasto tiedottaa haun aukeamisesta myöhemmin.

Rakennetuet tukikohteittain 2022

Tukikohde	Myönnetty avustus, €	Myönnetty korkotukilaina, €
Aloitustuet	6041395,71	27426640,01
Broilerit ym.	2004872,8	6339178
Energiantuotanto	30666014,89	0
Hygieniä, eläinten hyvinvointi	5471478,58	0
Kasvihuoneet	7109254,16	6358916,21
Kuivaamot	3798674,75	6997106,22
Lampolat ym.	305716,25	72990,6
Lihaudat II/2017 eteenpäin	1961180,99	1995903,45
Lypsykarja II/2017 eteenpäin	17515416,63	23611740,69
Mehiläiset	68728,5	0
Moottorikelkat ym.	625458,91	0
Myyntikunnostus	1010825,57	0
Porotalous muu	1242477,55	0
Sadonkorjuukoneet	66858	0
Salaojitus	7716663,2	0
Sikalat	7290980,88	9839069,9
Työympäristö, ympäristön tila	6600459,68	0
Varastot	9343177,63	14814866,69
Kaikki yhteensä	108839634,7	97456411,77

Rakennetuet 2015–2022

Vuosi	Myönnetty avustus, €	Myönnetty korkotukilaina, €
2015	50 020 059	76 147 597
2016	98 474 402	151 089 398
2017	117 701 689	172 624 362
2018	130 868 966	199 270 135
2019	152 586 845	196 002 026
2020	135 403 779	176 991 336
2021	94 699 039	111 392 606
2022	108 839 635	97 456 412

PELLON

FEEDLINE^{e-Pro}

**Ruokinta ja kuivittelu helposti
automaattiseksi yhdellä järjestelmällä!**

Kehittyneen anturitekniikan avulla, ruokinta-asema tunnistaa karitsan korvassa olevan e-merkin ja annostelee karitsalle yksilöllisen juomamäärän.

URBAN ALMA PRO L

Lisätietoja aluemyyjiltämme:
www.pellon.fi/yhteys/

Pellon Group Oy | 06-483 7555 | www.pellon.fi

Lampaiden käsittelyjärjestelmät helpottavat eläinten käsittelyä

Pako- ja laumaeläimenä lammaset ei viihdy yksinään, eikä erityisesti nauti käsittelystä, lukuun ottamatta joitain erittäin kesyjä ja käsitte-lyyn tottuneita yksilöitä. Eläinten käsittelyssä kannattaa ottaa huomioon niiden luontainen käyttäytyminen, jota hyödyntäen eläimiä voidaan liikuttaa sujuvasti.

KIRJOITTAJAT
Milla Alanco-Ollqvist
ja
Sini Sillanpää
ProAgria

Lampaiden käsittelytarpeita on monenlaisia. Ryhmittelyt, punnitukset, kerintä, madotukset ja muut kausittaiset toimenpiteet, sekä muut käsittelyt kuten siirrot laitumelle, teuraskuljetukseen yms. Sujuva käsittely on turvallista ja stressitöntä sekä ihmisille että eläimille.

Käsittelyjärjestelmän valinta kannattaa aloittaa kartoittamalla tarve ja käytössä oleva budjetti. Valintaan vaikuttaa miten usein ja missä (lampolassa/laitumella), sekä käytettävissä oleva työvoima. Pienessä katraassa voi riittää muutama irtoaite, joiden avulla esim. lampaiden yhteen kokoaminen tai ohjaus paikasta toiseen toteutetaan. Isossa katraassa lampaiden käsittely voi käydä todella työlääksi, ellei käytössä ole riittäviä käsittelyjärjestelmiä. Parhaimmillaan hyvän käsittelyjärjestelmän avulla säästetään aikaa ja rahaa, kevennetään fyysistä

Ränni, vaaka ja jakaja.
KUVA Sini Sillanpää

työtä ja minimoidaan eläinten kokemaa stressiä, niille oudossa tilanteessa. Sujuvasti hoituvaa työ tulee tehtyä ajallaan vs työläs ja raskas, esimerkiksi karitoiden punnitus. Lisäksi tapaturmia tapahtuu vähemmän, kun käsittely on sujuvaa ja laitteet/välineet eläimille turvallisia ja niiden luontaista käyttäytymistä huomioon ottavia. Jos esimerkiksi aidat kaatuvat ja eläimet ryntäilevät, saattaa vahinkoja sattua niin eläimille

kuin ihmisille.

Monilla lammastiloilla on paimenkoira apuna tilan töissä. Ohjaajansa kanssa toimiva, hyvin koulutettu koira pienentää ihmistyön tarvetta merkittävästi. Apua työkoiran hankintaan ja koulutukseen saa esimerkiksi Suomen Paimenkoirayhdistykseltä.

Toimiva käsittelyjärjestelmä on ensiarvoisen tärkeä. Sujuvassa käsittelyssä eläimet liikkuvat mielellään haluttuun suuntaan,

Kokooma-aitaus, ohjauskuja ja mittaussivua. Mittauspaikka pään kiinnityksellä, laskettava sivuaita.
KUVAT Aija Hytönen

Oikealla kuvassa ränni, "sheep grip" vaaka ja jakaja. Digitaalisilla merkeillä ja digitaalisella vaakayksiköllä lampaita voidaan punnita tehokkaasti isoja lammasmääriä tunnissa.

KUVA Milla Alanco-Ollqvist

jolloin työ helpottuu.

Selkeän järjestelmän ja toistuvan käsittelyn avulla käytännöt tekemiseen löytyvät, eläimet tottuvat käsittelyyn ja oppivat rutiinit; työstä tulee palkitsevaa. Kirjattujen tulosten ja havaintojen avulla kehittää ja seuraat katraan tuloksia.

Käsittelyjärjestelmän hinnassa on suuria vaihteluita; edullisimmillaan puhutaan parin tuhannen euron kulusta (vaaka ja aidat). Vaatimustason noustessa hinta nousee 3000–6000 euroon. Ja sitten kun halutaan digitaalisia lisävarusteita puhutaan 10 000–15 000 eurosta. Tärkeintä kuitenkin on, että järjestelmä on sellainen, joka sopii oman tilan tarpeisiin ja käyttöön.

Viereinen sivu, apuaidat ja vaaka.

1. Kokoa lampaat aidoilla yhteen.
2. Tee ohjaavaa kuja tai "suppilo" vaakan portille. Kujassa voi käyttää takastoppareita estämään peruuttamista.
3. Yksi henkilö tai koira ohjaa eläimet kujaan.
4. Toinen punnitsee, kirjaa ja vapauttaa.
5. Vaakan jälkeen voi tehdä lisäerottelun esimerkiksi niin että aidalla tai erottimella ohjataan lampaat kahteen ryhmään. Mikäli erottelu ei ole mahdollista voi lampaat merkitä eri merkintäväreillä ja erotella myöhemmin.

KUVAT Milla Alanco-Ollqvist

Lampaiden punnitusmenetelmät ja -käytänteet -video,
vinkkejä kolmen tilan punnitusjärjestelmästä;
<https://www.youtube.com/watch?v=EDF4G1gPqBI>

Lisää esimerkkejä käsittelyjärjestelmistä valmistajien ja myyjien sivuilta:

<http://retronik.com>
www.farmarinverkkokauppa.fi
<https://knarrhult.se/>
<https://iae.co.uk/products/agriculture/>
www.venostal.nl
<https://lmbateman.co.uk>
www.livestock.tru-test.com/en/weighing

Sukusiitos, sukulaisuusaste ja alkuperäisrotujen säilyttäminen

Korkea sukusiitosaste on yksilölle haitallinen ja se voi alentaa elinvoimaa, hedelmällisyyttä ja kasvunopeutta sekä lisätä riskiä perinnöllisille vioille. Populaatiotasolla sukusiitos vähentää muuntelua ja täten mahdollisuutta sopeutua ympäristön muutoksiin. Jalostusohjelmassa muuntelun väheneminen vaikeuttaa valintaa ja perinnöllistä edistymistä. Sukusiitos on siis syystä ei-toivottu juttu.

KIRJOITTAJAT
Marja-Liisa Sevón-Aimonen, tutkija, Luke ja
Kaie Ahlskog, jalostusvastaava, ProAgria

Sukulaisuus ja sukusiitos

Sukulaisuus tarkoittaa eläimillä ihan samaa kuin ihmisillä. Jos kahdella yksilöllä on yhteisiä esivanhempia, ne ovat sukulaisia. Kuinka läheistä sukua ollaan, sen kertoo sukulaisuus-%. Käytetään nyt esimerkkinä tavallisia sisaruksia. Usein sukulaisuuden laskentaa havainnollistetaan polkumenetelmällä. Siinä lähdetään seuraamaan sukupuuta, kunnes löydetään yhteinen esivanhempi. Lasketaan, kuinka monta sukupolvea vertailtavilta eläimiltä on matkaa yhteiseen esivanhempaan. Aina kun kuljetaan polkua sukupolvesta toiseen esim. eläimestä isään, isästä isoäitiin jne. (suunta vapaa), yhteisten geenien osuus puolittuu. Sisarus-ten tapauksessa ensimmäinen yhteinen sukulainen on tässä esimerkissämme isä. Eläimen ja isän yhteisten geenien määrä on 50 % ja kun jatketaan polkua askel sisarukseen päin, määrä puolittuu jälleen. Isän kautta tulevien yhteisten geenien määrä on siis 25 %. Jos eläimillä on eri emä, silloin sukulaisuus jää tähän 25 %:iin. Mutta jos kyse on täyssisarista, pitää kulkea vielä emän puolen polku, josta tässä tapauksessa saadaan toiset 25 % yhteisiä geenejä. Nämä lasketaan yhteen ja siitä tulee täyssisaruksille yhteisen perimän osuudeksi 50 %. Yhteinen su-

Sukupuun pituuden vaikutus. Esimerkkilampaan (syntynyt v. 2014) laskettuun sukusiitosprosenttiin. Pisin sukupuu ja korkein sukusiitosprosentin arvo ovat vasemmassa reunassa.

kulainen voi olla kauempana sukupuussa ja niitä voi olla useitakin, mutta laskenta tapahtuu samalla tavalla: etsitään kunkin polun ensimmäinen yhdistävä esivanhempi ja lasketaan, kuinka monen sukupolven kautta pitää kulkea. Vaikka eläin voi saada vanhemmaltaan vain 50 % geeneistä, voi yhteisten geenien osuus olla suurempikin, jos vanhempi itse on sukusiitetty.

Sukulaisuudesta sukusiitokseen

Sukulaisuudesta on vain askel sukusiitokseen. Sukulaisten jälkeläinen on sukusiitet-

ty. Eläimen sukusiitos-% on puolet sukulaisuus-%:sta.

Sukulaisuusprosentti lasketaan paritussuunnitelman avuksi suoraan NettiKatraassa. Sillä voi tarkistaa vanhemmiksi suunniteltujen pässin ja uuhien sukulaisuuden ja siten välttää yhdistelmää, jossa jälkeläisen sukusiitos olisi korkea. Kun jälkeläinen syntyy, sille lasketaan sukusiitosprosentti. Kuten jo edellä käytiin läpi, se on puolet vanhempien sukulaisuusprosentista. Usein toteutunut sukusiitosaste on kuitenkin erilainen. Miksi näin on? Eläimen sukusiitosaste ei muutu sen elämän aikana, mutta laskettu sukusiitos riippuu erityisesti siitä, kuinka pitkälle taaksepäin sukua katsotaan.

Paritussuunnitelmissa tarkastelujakso on lyhyt, koska tarkoitus on estää nopeaa sukusiitoksen nousua ja toisaalta sukulaisuus lasketaan lennossa aina kulloinkin tarkasteltavalle yhdistelmälle. Kun syntyneelle eläimelle lasketaan sukusiitosprosentti, käytetään hyväksi kaikki tietokannassa oleva sukutieto. Sukusiitosaste lasketaan RelaX2-ohjelmalla (on saatavissa linux- ja windows-käyttöjärjestelmiin) indeksilaskennan yhteydessä. Vaikka sukulaisuustarkistuksessa lyhyellä sukupuulla yhteisiä esivanhempia ei olisi, niitä saattaa löytyä aiemmista sukupolvista. Sukusiitosprosentti voi myöhemmin muuttua, jos dataan

tulee uutta tietoa esim. NettiKatraaseen liittyneen uuden tilan myötä.

Kuviossa on esimerkki lampaasta, jonka sukua on poimittu yhä kauemmas taaksepäin ja sukusiitosprosentti on laskettu aina uudelleen kulloisenkin sukulaisryhmän perusteella. Kuvion vasemmassa laidassa on pisin sukupuu ja korkein sukusiitosprosentti (ko. rodulle tyypillinen arvo pitkällä sukupuulla). Vastaavanlaista esimerkkiä voi tarkastella Koiranet sivustolta hakemalla vaikka Haavuoren Hahtu tiedot (M-L:n kasvatti) ja vertaamalla eri sukupolvien perusteella laskettua sukusiitosprosenttia. Jos yhteisiä sukulaisia ei löydy pidemmästäkään sukupuusta, ei laskettu sukusiitosprosenttakaan muutu sukupolvien myötä.

Sukulaisuus ja sukusiitos voidaan esittää joko osuutena tai prosenttilukuna. NettiKatraassa esitysmuoto on prosentti. Lisäksi lasketaan PEC (pedigree completeness), joka kuvaa sukupuun täydellisyyttä. Maksimiarvo on 100 eli kaikki sukulaiset viiden sukupolven ajalta ovat tiedossa. Mitä

matalampi luku on, sitä suurempi osa su-

Säilytettävää populaatiota ei voi suojella yhdellä luvulla

Suljetussa populaatiossa joka tapauksessa sukusiitos alkaa nousta sukupolvien myötä, mutta jos nousu on hidasta ja pysyy 0,5 %:ssa sukupolvea kohti, katsotaan, ettei ole niin haitallista kuin nopea nousu.

Sukulaisuustarkistuksen käyttö auttaa syntyvän jälkeläisen sukusiitosprosentin hallinnassa ja sukusiitosprosentin muutos kertoo, mitä populaatiossa on tapahtunut tähän asti, mutta kumpikaan luku ei paljoa auta populaation sukusiitoksen pidempiaikaisessa hallinnassa. Iso populaatio (yli 1000 lisääntyvää yksilöä) on paras turva rodulle tai lajille. Tärkeää on myös eri sukuisten eläinten käyttö tasapuolisesti ja yksittäisten urosten voimakkaan käytön välttäminen. Uroksia tarvitaan vähemmän

kuin naaraita seuraavan sukupolven vanhemmiksi, mutta mitä pienempi populaatio, sitä enemmän kannattaa kiinnittää huomio myös riittävään urosten määrään. Populaatiosta laskettavat tunnusluvut auttavat näkemään, miten hyvin on onnistuttu välttämään sukulaistumista ja antaa mahdollisuuksia tarvittaessa tehdä korjausliikkeitä ajoissa.

AIEMPI ARTIKKELI sukusiitoksesta ja sen hallinnasta löytyy Lammas & vuohi -lehden numerosta 1/2017, sivu 24.

Lehti PDF:nä:
https://lammasyhdistys.fi/wp-content/uploads/2019/04/Lammasleyhti_1_2017s.pdf

Lammasnurmi

Kestävä ja maittava

Oma siemenseos

Tilan yksilöllisiin tarpeisiin räätälöity

Aina jyvällä

92400 Ruukki
p. (08) 270 7200
p. (02) 762 6200

www.naturcom.fi

Muokkaamme lampaanvuotanne
KORISTETALJOIKSI
Myymme myös erilaisia lammasturkistuotteita

www.nahkajalostamo.fi
puh. 02 557 1065

Lampaiden ja vuohien zoonoosit

OSA 1: BAKTEERITAUDIT

KIRJOITTAJA
Teija Kokkonen
Ruokavirasto

Useat pienmärehtijöiden tauteja aiheuttavat bakteerit ovat potentiaalisesti zoonoottisia eli ne voivat tarttua eläimistä ihmisiin ja päinvastoin. Tautitilanne Suomessa on kuitenkin hyvä eikä meillä juurikaan esiinny pienmärehtijöiden merkittäviä zoonoottisia bakteeritauteja.

Näytteiden lähettäminen tutkimuksiin, erityisesti luomisten yhteydessä, on tärkeää sekä tautien hoidon ja ennaltaehkäisyn suunnittelun kannalta, mutta myös mahdollisten zoonoosien toteamiseksi.

Listeria tarttuu pääasiassa elintarvikkeista

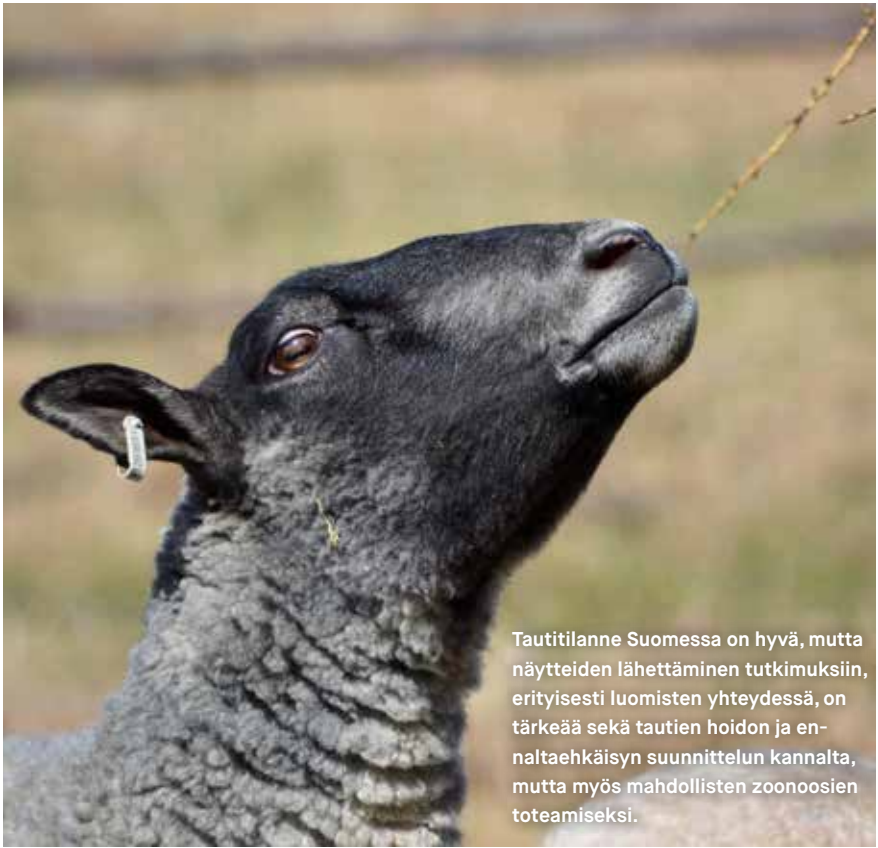
Listeriabakteeri on pienmärehtijöillä tavallinen luomisen sekä silmä-, aivo- ja yleistulehdusten aiheuttaja, mutta myös merkittävä keskenmenojen aiheuttaja raskaana olevilla naisilla sekä yleistulehdusten aiheuttaja iäkkäillä ja immuunivajeesta kärsivillä ihmisillä.

Suora tartunta lampaista ihmiseen ei ole kuitenkaan pääasiallinen tartuntatie, vaan tartunta saadaan tavallisimmin syömällä saastuneita elintarvikkeita, kuten pastöroimattomia maitotuotteita tai tyhjiöpakkattuja kalatuotteita. Elintarvikeperäisten tartuntojen merkitystä lisää listerian kyky lisääntyä elintarvikkeissa jääkaappilämpötiloissa.

Lampailla merkittävin listeriatartunnan riski on huonolaatuinen säilörehu, joka on korjattu liian matalalta tai jonka pH on yli 5.

Monet luomisten aiheuttajat ovat zoonooseja

Listerian lisäksi myös monet muut lampailla luomisia aiheuttavat bakteerit voivat tarttua ihmiseen. Luodut sikiöt sekä sikiökalvot- ja nesteet voivat sisältää suuria määriä

KUVA: Eila Pennanen

- Zoonoosit ovat tauteja, joiden aiheuttajat voivat tarttua eläimistä ihmisiin ja päinvastoin.
- Zoonoosien aiheuttajiin kuuluu bakteereita, viruksia, loisia ja sieniä sekä muita taudinaiheuttajia.
- Zoonoosit voivat tarttua eläimen ja ihmisen välillä suoraan tai välillisesti esimerkiksi elintarvikkeiden, veden tai hyönteisten välityksellä.
- Valtaosa uusista ihmisillä esiintyvistä tartuntataudeista on zoonooseja.

tartunnan aiheuttajia. Lisäksi bakteereita voi erittyä myös maitoon.

Merkittävä zoonoottinen luomisen aiheuttaja on bruselloosi (*Brucella melitensis*), joka aiheuttaa ihmisillä aaltoilevan kuumetaudin. Lampaiden ja vuohien bruselloosia ei ole koskaan todettu Suomessa, ja Suomella onkin tartunnasta vapaan maan status.

Bruselloosin esiintymistä seurataan vuosittain tutkimalla maedi-visna terveysvalvontaan lähetettyjä ja teurastamolta kerättyjä verinäytteitä brusellavasta-aineiden varalta. Lisäksi luomisen synn tutkimuksiin lähetetyt sikiöt ja verinäytteet tutkitaan

brusellan varalta.

Päseillä lisäkeivestulehdusta aiheuttavaa *Brucella ovis* -bakteeria ei sen sijaan pidetä zoonoottisena.

Entsoottinen abortti (*Chlamydia abortus*) ja Q-kuume (*Coxiella burnetii*) voivat tarttua myös aerosoleina luomisten yhteydessä, joten suu-hengityssuojain voi olla tarpeen suojakäsineiden lisäksi luomismateriaalia käsiteltäessä. Kummankaan bakteerin aiheuttamia luomisia ei ole todettu Suomessa, mutta vuonna 2018 tehdyssä 96 lammastilan ja 7 vuohitilan verinäytteseurannassa Q-kuumevasta-aineita todettiin yhden lammastilan näytteissä.

Raskaana olevien naisten tulisi välttää osallistumista karitsointiin, varsinkin jos luomisia esiintyy.

Ulosteperäiset bakteerit tarttuvat suun kautta

Meillä satunnaisesti lampaiden luomisia aiheuttavat kampylobakteerit ja yersiniat ovat suolistobakteereita, ja ne voivat aiheuttaa myös ripulia lampailla ja ihmisillä. Yersinia ja ja kampylobakteeritartunnat ihmisillä ovat kuitenkin yleensä elintarvikeperäisiä.

Lampailla todetut salmonellatartunnat ovat meillä pääasiassa lampaisiin sopeutuneen *S. diarizonae* -serotyypin aiheuttamia. *S. diarizonae* aiheuttaa lampailla useimmiten oireettoman tartunnan, mutta bakteerin on kuvattu aiheuttavan kroonista sieraintulehdusta. Lampaiden *S. diarizonae* -serotyyppiä ei pidetä merkittävänä zoonoosina, mutta lampaiden muut salmonellatartunnat voivat aiheuttaa sairastumisia myös ihmisillä.

Naudoilla oireetonta zoonoottista *E. coli* -ulostebakteeria (enterohemorraaginen *Escherichia coli*, EHEC/ VTEC) voi esiintyä myös oireettomien lampaiden ja vuohien ulosteessa, mikä on otettava huomioon

pastöroimattoman maidon käsittelyssä tai jos lapset, vanhukset tai immuunivajeiset ihmiset käsittelevät eläimiä. Tavallisimmin tartunta saadaan elintarvikkeiden tai saastuneen juoma- tai uimaveden välityksellä, mutta bakteeri voi tarttua myös suorassa eläinkontaktissa.

Pernarutto on harvinainen nyky-Suomessa

Osa bakteeritartunnoista tulee etupäässä ihovaurioiden kautta. Sikaruusubakteeri, joka aiheuttaa karitsoilla niveltulehduksia sekä muualla yleinen pienmärehtijöiden imusolmuketulehduksen aiheuttaja, *Corynebacterium pseudotuberculosis*, voivat tarttua hoitajan käsiin haavojen kautta sairaita eläimiä käsiteltäessä.

Pernarutto on vakava zoonoottinen bakteeritauti. Se on Suomessa nykyään harvinainen, mutta tautitapauksia esiintyi yleisesti naudoilla vielä 1960-luvulle saakka. Pernaruttobakteeri (*Bacillus anthracis*) muodostaa itiöitä, jotka säilyvät pitkään maaperässä, ja tautitapauksia voi ilmetä vuosikymmenien päästä maan muokkauksen yhteydessä.

Lammas on herkkä pernarutolle, joka

aiheuttaa niille äkillisen kuumeisen verenmyrkytyksen.

Ihminen saa tartunnan useimmiten ihohaavojen kautta käsitellessään tartunnan saaneita eläimiä, ruhoja tai niiden osia mutta myös syömällä saastunutta lihaa. Pernaruttoitiöitä voi tarttua myös hengitysteiden kautta käsiteltäessä tautiin kuolleiden eläinten taljoja tai villaa. Äkillinen, kuolemaan johtava keuhkotulehdus oli tavallinen kuolinsyy villanajittelijoilla ennen antibioottien aikaa.

Tuberkuloosiryhmään kuuluva zoonoottinen nautatuberkuloosi voi tarttua myös pienmärehtijöihin, erityisesti vuohiin, joilla on lisäksi oma nautatuberkuloosin kaltainen tuberkuloosiryhmän bakteeri (*Mycobacterium caprae*). Ihmisiin nautatuberkuloosi voi tarttua pastöroimattomasta maidosta ja maitotuotteista tai suoraan eläimistä ja niiden eritteistä ihohaavojen tai hengitysteiden kautta. Suomi on vapaa nautatuberkuloosista.

Lisätietoa zoonooseista:
ruokavirasto.fi/zoonoosikeskus

Kotimaista Startti –maitojuomaa karitsan on turvallista imeä

Startti-maitojuoma on korkealaatuinen suomalaisesta maitoraaka-aineesta valmistettu kotimainen juomarehu.

Toimii hienosti:

- Kotimaisesta maidosta valmistettu
- Erinomainen liukenevuus
- Hyvä saatavuus kautta maan

Käyttö: Sekoita noin 1 dl (58 g) Startti-jauhetta 2 desilitraan +40 asteista vettä ja käytä tarpeen mukaan, esimerkiksi:

Karitsan ikä/vrk	Kerta-annos dl juomaa	juottokertoja päivässä
1	0,5-1,0	5-6
2-7	1,0-2,0	4-5
8-14	3,0-4,0	3-4
15-28	4,0-6,0	3
29-42	5,0-6,0	2

Hyvä saatavuus:
Startti-maitojuomaa on saatavana lampaan kasvattajille meijereiden myymälöistä sekä Lantmännen Agron kaupoista.

Uusi Startti-maitojuoma – parasta alkuruokintaan

www.valio.fi/startti

Sisäloiset - seuraa ja toimi

Etsii, etsii, vaan ei toivo löytäväänsä. Näin voisi kuvailla turhan monen lammastilan suhdetta papananäytteistä saatavaan informaatioon. Sisäloistauteja on mahdollista ehkäistä ja karitsoiden hyvinvointia parantaa. Pelkän toimomisen sijaan kannattaisikin alkaa tehdä asioita oikein. Yksi kerrallaan.

PAPANANÄYTEIDEN tutkiminen ei estä ensimmäistäkään tartuntaa laitumilla. Analyysi kuitenkin antaa lampurille tietoa eläinten ja laidunten loistilanteesta. Tietoa pitää käyttää uusien tartuntojen ehkäisyyn nyt ja tulevaisuudessa. Siis käytä.

Huhtikuussa uuhista tutkittu papanäyte ei yksinään kerro karitsoiden sairastumisriskistä laitumella. Marraskuussa ripulioivista karitsoista tutkittu papanäyte ei kerro siitä yhtään mitään. Karitsathan ovat jo sairastuneet loisten sekainfektioon (tyypillisesti *Trichostrongylus*- ja *Teladorsagia*-suvut). Ja sivumennen saastuttaneet laitumia koko pitkän syksyn.

Vuodet eivät ole veljiä keskenään, nykyään tuskin velipuoliakaan. Epävarmuuteen pitää varautua muutosjoustavuudella, hienosti sanottuna resilienssillä. Laidunten talvehtiminen ja kesän kasvuolosuhteet voivat vaihdella rajusti kuivuudesta liialliseen kosteuteen. Myös loisten munien säilyminen ja kehittyminen tartuntakykyisiksi toukiksi voivat tämän seurauksena poiketa ennalta totutusta. Tämä on myös nähty. Niin *Nematodirus*- kuin *Haemonchus*-suvun loiset ovat aiheuttaneet voimakkaita epide-

Punnitse. Voit myös tunnustella karitsan lihaksia. Jos kasvut hiipuvat, ota papanäyte heti.

mioita epätyypilliseen ajankohtaan. Nyrkisääntö, perinnetieto ja uudenvuoden tina alkavat menettää merkitystään. Arkijärki ja tutkittu tieto sen sijaan ovat edelleen kovaa valuutaa.

Voimakkaan loistartunnan sairastuttama karitsa syö vähemmän ja käyttää pienemmän osan ravinnostaan lihasten ja luiden kasvuun. Jossakin vaiheessa karitsa alkaa myös ripuloida, mikä sotkee takapään lisäksi myös eläimen aineenvaihduntaa entisestään. Ja pitkäksi aikaa, koska suolinukka on vaurioitunut. Jos odotat ripulioireita, ennen kuin reagoit, olet pahasti myöhässä. Karitsoiden sijaan on tullut jo useampi viikko ruokittua loisia. Kannattiko?

Laitumilla sitkeästi säilyvän ripulin aiheuttajan muna (*Nematodirus* sp). KUVA: J. Rautiainen

Loismunien määrät vähenevät laitumilla asteittain, kunhan niitä ei tuoteta sinne jatkuvasti lisää. Karitsoiden vastustuskyky loistartunnoille kasvaa iän myötä ja sitä kautta, että ne saavat altistua tartuntakykyisille toukille pieninä annoksina vähitellen. Osa nuorista uuhista saattaa erittää runsaasti munia keväällä karitsointiaikaan, mikä kannattaa selvittää uuhinäyttein. Puhtaasti loistartuntojen ehkäisyyn näkökulmasta uuhien ja karitsoiden ei kannattaisi antaa laiduntaa samoja laitumia. Tässäpä tulikin jo peruseriaatteet hyvän laidunhygienian suunnitteluun.

Uuhinäytteet otetaan huhtikuussa, karitsanäytteet tilanteen mukaan kesä-, heinä- ja/tai elokuussa. Papanäytteet kuvaavat kyseisen eläinryhmän loistilannetta, kunhan näytteitä otetaan aina 6 eläimestä. Ja omaan pussiin.

Aamen.

KIRJOITTAJAT

Johanna ja Eero Rautiainen

Lammasmaailma

Lammasmaailma Oy
LAMMASLÄÄKÄRI: puh. 0600 306 627 (maksullinen)
info@lammasmaailma.fi

LAAMAT lampaiden vartijoina

Niin kauan kuin ihminen on pitänyt karjaeläimiä, ovat pedot olleet uhka ja niitä vastaan on todettu olleen viisainta hyödyntää toisten eläinlajien läsnäoloa. Laumanvartijaeläiminä on ympäri maailmaa kokeiltu lähes kaikkea kuviteltavissa olevaa emuista aseihin. Laumanvartijakoirat ovat vakiinnuttaneet paikkansa monipuolisena ja helposti mukana kulkevana vartijana, ja niiden vaikutus on riittänyt myös varkauden torjuntaan.

Laama on laumanvartijaeläimeksi melko hyvin soveltuva. Ne torjuvat laumanvartijoina koiraeläimiä, karhuja ja viljejä kisa-eläimiä. Yhdysvalloissa, jossa laamojen käyttö on yleisempää kuin Euroopassa, niiden tyypillisin torjuttava on lampaita uhkaava kojootti.

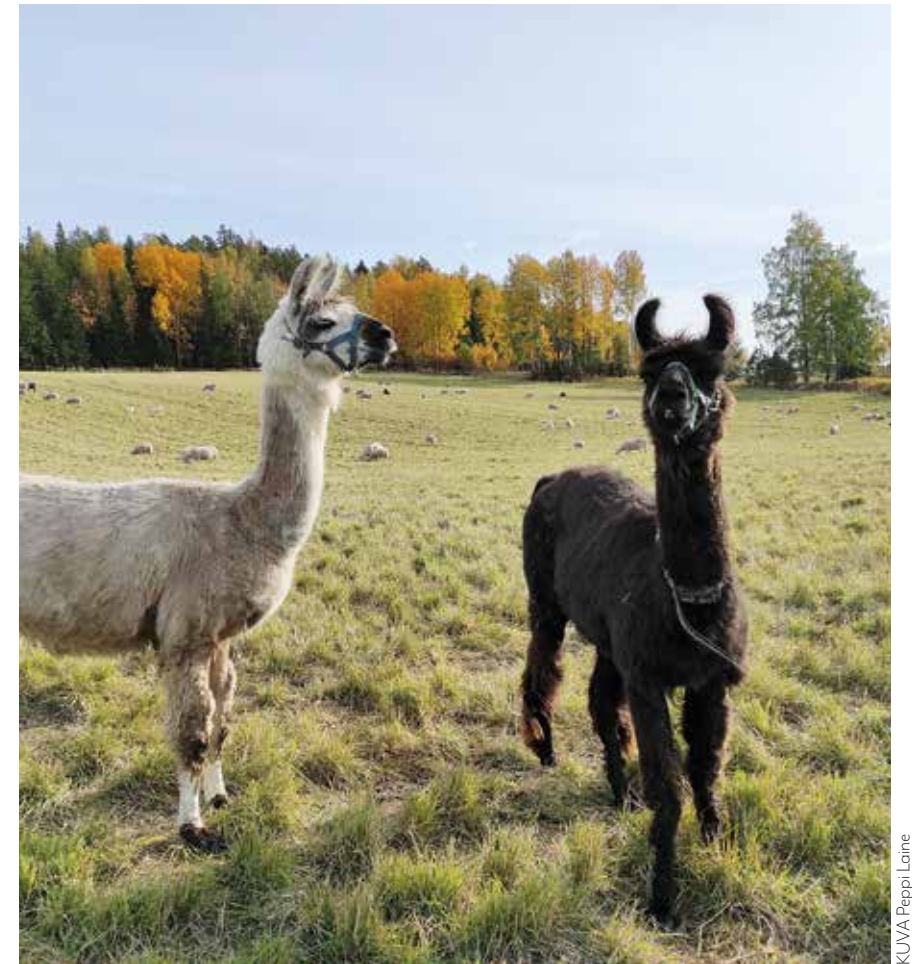
Laamojen rehustus on lampaiden kanssa samankaltainen ja laamat pysyvät pääsääntöisesti samantyyppisissä aituksissa lampaiden kanssa. Puolustuskyky perustuu niiden rakenteeseen ja kokoon. Luontainen inho koiraeläimiä kohtaan ja pelottomuus sekä uteliaisuus saa laaman menemään uhkaa kohti. Ne saattavat koota lampaat ryhmään ja sijoittaa itsensä pedon ja lauman väliin. Tarvittaessa laama hyökkää, potkii takajaloillaan, puree ja raatelee taisteluhampaillaan ja tallaa petoeläintä etujaloillaan.

Laamoista vain ruunatut orhit soveltuvat laumanvartijoiksi. Emät eivät yleensä koe riittävän voimakasta puolustustarvetta ja orhit voivat olla lampaille jopa vaarallisen seksuaalisia. Ihmistä kohtaan laamat ovat yleensä uteliaita, mutta varovaisia. Koska ne eivät ole varsinaisia kesyeläimiä, ne vaativat käsiteltävinä pysyäkseen laidunkauden aikana lähes päivittäistä kontaktia ihmiseen.

Yleensä laamoja ei voida sijoittaa talveksi lampolaan, vaan ne tarvitsevat erillisen tallin. Laama on herkkä kosteudelle ja ilmanlaadulle. Ahtaassa tilassa lampaiden kanssa laama saattaa alkaa puolustaa ruokaansa tai tilaansa ja vahingoittaa lampaita.

Laumanvartijalaamaa hankkiessa villan laatu tulee huomioida ja valita niin sanottu classic-laama. Villantuotantoon jalostettujen yksilöiden, woolyjen villa ei sovellu laumanvartijalle. Laamat keritään säännöllisesti, classic-laamat joka toinen vuosi.

Laaman hinta nousee Suomessa yleensä 700 eurosta ylöspäin. Lampaiden kanssa elämään hankittavaa laamaa etsiessä on huomioitava, että ulkomailta tuodut yksilöt saattavat kantaa tuberkuloosia, lampaisiin tartuvia loisia ja muita tauteja. Tämän vuoksi tulee valita Suomessa kasvatettu laama. Laamoja voi myös vuokrata laidunkauden ajaksi. Tällöinkin kannattaa selvittää eläinten al-

KUVA Peppi Laine

kuperä tarkasti ja varmistaa ulostenäytteillä, ettei esimerkiksi loisia siirry laamasta lampaisiin tai lampaista laamoihin. Tarvittaessa eläimet lääkittää ennen yhteislaidunnusta.

Ulkomaisten tutkimusten mukaan lampaiden seuran siirrettävistä laamoista 80 % oli laumaantunut lampaiden kanssa kahden viikon yhteiselon jälkeen. Amerikassa, jossa laamat ovat osoittautuneet tehokkaiksi laumanvartijoiksi muun muassa kojoottien torjunnassa, pidetään usein vain yhtä laamaa. Lähtökohtaisesti laama on kuitenkin laumaeläin, eikä tutkimuksissa ole saatu näyttöä yksittäisen laaman paremmasta sitoutumisesta lampaisiin tai voimakkaammasta vartiointikäyttäytymisestä, joten laaman oma hyvinvointi huomioon ottaen kannattaa hankkia vähintään kaksi laumanvartijalaamaa.

WWF Suomen Laumanvartijaeläinten käytön lisääminen Suomessa-hanke päättyy vuoden 2022 lopussa. Hanke on tuottanut paljon kirjallista materiaalia ja pioneerikeilun kautta olemme saaneet kahdelta keltaiselta kokemuksia laamoista laumanvartijaeläiminä tilatasolta. Kirjallinen materiaali,

WWF:n laumanvartija hankkeen ansiosta Hutkon tilan laamaruunat Jingo ja Timotei ovat laiduntaneet jo kaksi kesää Mikkolan tilan lampaiden turvana. Peppi Laine kertoo kokeilun olleen todella mielenkiintoinen ja onnistunut.

kirjallisuuskatsaus laumanvartijaeläimistä (tässä artikkelissa käytetyt lähteet löytyvät kirjallisuuskatsauksen lopusta), opas yhteislaidunnukseen ja työikäisessä oleviin laumanvartijakoiriin liittyvän kyselytutkimuksen raportti löytyy sivustolta <https://wwf.fi/hankkeet/laumanvartijahanke/>.

KIRJOITTAJA

Ellis Kotilainen

Laumanvartijaeläinten käytön lisääminen Suomessa-hanke on Ympäristöministeriön vuosina 2021-2022 rahoittama ja WWF Suomen organisoima hanke. Yhteistyöhöinä ovat olleet Suomen Lammasyhdistys ry, Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry ja Suomen Alpakka- ja Laamayhdistys ry.

Baltic Wool Conference

Gotlanti 6.-8.10.2022

Baltic Wool Conference järjestettiin Gotlannissa viime vuoden lokakuussa. Tämä oli järjestyksessä jo kolmas BWC, mutta pandemian vuoksi konferenssi pääsi kokoon-tumaan paikan päälle ja kasvok-kain vasta ensimmäisen kerran.

Syksyinen saari helli kauniilla luonnolla, ja konferenssi puolestaan tarjoi huiman määrän villaista tietoa, uusia innovaatioita ja mukavia kohtaamisia. Odotukset olivat korkealla viime vuoden etäkonferenssin jäljiltä, eivätkä turhaan. Osallistujia oli yli 60 noin 12 eri maasta. Kaukaisimmat vieraat tulivat Kanadasta asti.

Gotlanti on ihmeellinen saari. Siellä on melkein yhtä paljon lampaita kuin Suomessa (80 000), ja niistä 80% on gotlan-ninlampaita. Gotlannissa on runsaasti kä-sityöläisiä, taiteilijoita ja turisteja. Siellä on myös yliopisto ja 92 keskiaikaista kirkkoa.

Saarella on kolme kehräämöä ja neljäs rakenteilla. Gotlannissa on pohjoismaiden suurin villapesula. Siellä on useita pieniä tekstiiliyrityksiä, jotka käyttävät materiaali-na villaa (ei pelkästään gotlantilaista). Se on todellinen villahautomo, ja siksi oivallinen paikka järjestää kansainvälinen villakonfe-renssi.

Ensimmäinen konferenssipäivä

Ensimmäisen konferenssipäivän tapahtumapaikkana oli Gotland Museum Visbyssä. Paikka ei olisi voinut olla parempi.

Konferenssin ohjelma oli todella runsas ja monipuolinen. Siihen voi halutessaan tutustua lisää seuraavasta linkistä <https://ullindustrigotland.wordpress.com/author/riinoo/>

Vanhassa kaupungissa sijaitseva museo loi ilmapiirin, joka vei mukanaan jonkin kauan historiaan. Ehkä jopa sinne rautakaudelle riimukivien aikaan, joihin päivän päätteeksi saimme tutustua mukavan oppaan johdolla.

Ennen riimukiviä saimme nauttia luennoista, joiden aiheet vaihtelivat niin lampaiden merkityksen etnologisesta tarkastelusta Gotlannissa (**Gurbet Peker**), Manx Loaghtan -rodun brändämisestä (**Jenny Shepherd**), Gotland Grey -villan arvoketjun kehittämisestä (**Anso Norling**), saksalaisista villalannoitepelleteistä (**Björn Lanzke**) aina uuden suomalaisen tweedkankaan syntytarinaa (**Hanna Niskanen**). Kuulimme esittelyt myös kahdesta uudehkosta yhdistyksestä, jotka toimivat villan aseman nostamiseksi: European Wool Association sekä Arena Svensk Ull (jälkimmäinen keskittyy nimensä mukaisesti ruotsalaisen villaketjun edistämiseen).

Monenlaista villaprojektia

Kolmipäiväisen konferenssin aikana oli tarjolla monta lyhyempääkin esitystä erilaisista villaan liittyvistä projekteista. Näistä voisi erikseen nostaa kansainvälisen, virolais-norjalaisen yhteistyöprojektin, johon vähän tutustuimme jo Norjan opintomatkan aikana syyskuussa. Nyt kuulumme lisää kyseisestä kiinnostavasta projektista, joka keskittyy molemmista maista valittujen paikallisten lammasrotujen villan jatkojalostamiseen ja hyödyntämiseen erilaisten kokeilujen avulla. Projektia vetää **Ave Matsin** Tarton yliopistosta.

Pääsimme tutustumaan Ullkontoretiin, joka on Pohjoismaiden ainoa suuremman luokan villapesula. Vierailimme myös aivan uudessa, yhteistyöhön perustuvassa ”villaparkissa”. Paikka on nimeltään GUTI, ja se on itse asiassa monivuotinen projekti, johon kuuluu villayhteistyöhön perustuvan tehdasalueen kehittäminen Visbyn ulkopuolella. GUTIssa toimii tällä hetkellä ompelimo, ja samaan kiinteistöön on rakenteilla ainakin keskikokoinen kehräämö sekä muuta villan jatkojalostukseen liittyvää teollisuutta.

Vierailukohteina päivien aikana olivat myös Mini mill -kehräämö Stenkyrka Ull-spinneri sekä Gotlands Strumpfabrik, missä sukien lisäksi valmistui erilaisia kauniita neuleita ja asusteita automaattisilla neulekoneilla. Sukat puolestaan valmistuivat noin 100 vuotta vanhoilla koneilla. Sulassa sovussa (tosin eri kerroksissa) uudet ja vanhat koneet.

Vierailimme Ansarve farmilla, jossa näimme myös gotlanninlampaita lähietäisyydeltä. Tilalla harjoitetaan monipuolista villan ja turkisten jatkojalostusta, ja siellä on myös suuri, viehättävä myymälä. Valitettavasti toinen suunnitelluista tilavierailuista peruuntui isäntäväen sairastumisen vuoksi, mutta sen sijaan saimme nauttia vanhasta musiikista ja upeasta akustiikasta yhdessä Gotlannin keskiaikaisista kirkosta.

Kokemuksia ja tiedonvaihtoa

Monipuolisen ohjelman ohella konferenssissa oli tärkeää se, että villa-alan ihmiset eri maista kokoontuivat yhteen vaihtamaan kokemuksia, tietoja, kysymyksiä, tutustumaan. Oli merkittävää, että paikalla oli edustajia useilta villakentän alueilta: oli lampureita, kehrääjiä, kehräämöiden ja kutomoiden edustajia, villa- ja tekstiilialan opettajia, kehittäjiä, tekstiilisuunnittelijoita, villakankaiden valmistajia ja suunnittelijoita, villan ostajia, erilaisten villan kanssa työskentelevien yhdistysten edustajia, ympäristöasioiden kanssa työskenteleviä jne. Lista on pitkä ja monipuolinen, ja se varmasti vielä pitenee jatkossa. Mitä paremmin ja laajemmin verkostoidumme, sen paremmat mahdollisuudet villalla, ja myös suomalaisella villalla on menestyä.

Kaiken kaikkiaan Baltic Wool Conference tarjosi pureskeltavaa ja sulateltavaa pitkäksi aikaa. Ilahduttavinta oli ehkä huomata, kuinka paljon villa-alalla tapahtuu juuri nyt, joka puolella Euroopassa.

Monet osallistujamaista ovat suunnitelleen samassa tilanteessa: villakenttä on aika hajanainen eikä villaketjun yhteistä toimintatapaa ole vielä löydetty. Koneita ja tieto-taitoa on menetetty, hävitetty, myyty pois. Monessa maassa villan laatuluokitusjärjestelmä puuttuu, logistiikka on lapsenkengissä.

Mutta jotain on alkanut tapahtua: villan kysyntä on kasvanut, paikallista tuotantoa arvostetaan yhä enemmän, villan keräilyä kehitetään. Uusia villayrityksiä syntyy. Naapurimaista voidaan ottaa mallia ja hakea yhteistyökumppaneita. Vaikka Suomi on pieni villamaa, yhteistyöllä päästään eteenpäin ja saadaan isommat hartiat. Muutetaan pienuus suuruudeksi ja vahvuudeksi. Kaikkihan lähtee siitä, että ensin itse tunnistamme, kuinka upeaa villamateriaalia meillä kasvaa, ja sitten kerromme siitä niin kotimaassa kuin muuallakin.

Mielenkiintoista nähdä, mitä kaikkea ensi vuoden Baltic Wool Conferencessa on kerrottavana ja kuultavana. Siihen mekin voimme vaikuttaa. Kannattaa laittaa sivut seurantaan: <https://balticwoolconference.com/>

KIRJOITTAJA

Anu Pentti

Suomalainen villa hyötykäyttöön, VILLA-hanke

OSTAMME VILLAA!

(KAIKKI RODUT JA SÄVYT)

Ota meihin yhteyttä:
info@tikau.com / 0407478845

TIKAU

www.tikau.com

Ei Hippustakaan Kassassa

Pikaloma iski päälle ja lomittajan kanssa läpsystä vaihto. He-leppoo, kun on sellanen luottopakki, että koko maailmaa ei tarvi teherä etukäteen valamiiksi. Eikä tarvi eres piirrellä kovin tarkasti selekokieliisiä uutisia joita lomitushjeeksi sanotaan, jotta voi sen pari päivää vetää happia. Eli pakertaa rästihommien paris. Ja kun mä meen takasi lampolaan niin tiän varmaksi etukäteen, että kaikki on siistimpää ku lähties ja elukat tyytyväisiä.

Tällä kertaa kun intopiukeena kärrynpyöriä heitellen palailin työelämään niin lampolassa oottikin pitkä rivi pököjä lapa ojossa. Asianlaitaa tiedustellessani vastaus oli, että tänään on se uusi tukiehtoihin sorvattu viittauspäivä. Eli heti näin aamulla me viitotaan sulle niinku ehtoihin kuuluu ja sen jälkeen me viitataan sorkalla joka sääntöön ja normiin.

Mutta, pari hommaa olis isännälle näin alakuun, tuola on Epäuskoelviira joka lipsahti taas kuolleeksi Nettikatraassa, se sovittelee köysimallin kravattia kaulalleen ku luulee olevansa jo kuallu. Voisit puhua sille tai soitella tukeen ennen ku se on oikeesti kylmänä. Sitte on toi Mr. Nobody, joka virittelee flirttiä joka suuntaan kun hän on nyt muka sitten joka uuhelle sopiva koska järsi korvamerkinsä irti. No se järsiminen oliski pitäny päästä näkemään. Duunatvori meikälampuri puhuttaa Elviiran elävienkirjoihin (jopa Nettikatastrofiin, painetaan vaan sinne tukeen taas fanipostia) ja Mr. Nobodylle onkin jo korvausmerkkiä valmiina piironkinlaatikossa.

Muuutta jos otetaan pari askelta takasi ja palataan tähän viit-taushommaan. Eli uusien tukiehtojen mukaisesti on viitepäivät

jolla alkuvuodesta pysätään lampurin kassavirta, amerikanmatkat (eli teuraskuljetukset, ei kai kukaan nyt elukoilleen tunnusta, että ne lihoiksi lähtee), matkatoimistonduunit ja kaupanlihatiskitkin saadaan kätevästi tyhjäksi. Fiksu järkeily. Vaikka amerikanmatkalle olis lähdetty viittauspäivän jälkeen, niin ilmeisesti sieltä pitää palata viittaamaan vielä tuen määräytymisjakson loppuun asti. Eli tänki älyttömyyden on keksiny joko verotoimiston työntekijä tai Melan lääkäri, kumpiki hakee vielä haudasta töihin.

Alkuperäisrotutuesta olikin sorvattu uusi malli, lyhennekin tulee nykyään sanoista: Aivan Perkeleellinen Rasti. Ollakseen tukiekelpoinen eläimen pitää olla tuottanut puhdasrotuisen jälkeläisen edellisen 2,3 vuoden aikana mikäli se on valkoinen tai musta, ruskealle ja harmaalle vaatimus on 0,7 karitsaa ja 0,3 menninkäistä, muutokset eläinlistoihin tulee ilmoittaa 36 viikkoa ennen poistoa ja allekirjoitettuna Elviksen omakätisellä nimmarilla.

Yllättäen myös EHK koki pienen sorvauksen, muistakaa kaikki hakea kaupasta puuviivaimet, jos menee ruokintakaukaloiden mittailu millipeliksi niin niitä ei lämpötilamuutokset sekoita. Karitsabaareihin tuli tukiehtoihin uutena mukaan hart-sporttia pumpaava mehulinko ja tofubuffetti. jossa ei kuitenkaan saa olla tofua koska ei se ilmasto tofunpaskaa syömällä pelastu! Jos ihmettellette ettei oikein taho jäädä viivan alle niin EHK:han on lyhenne sanoista Ei Hippustakaan Kassassa.

Mikko Poikkeus

Ostetaan suomalaisen lampaan villaa

Ostamme hyvää, puhdasta ja roskatonta suomenlampaan ja kainuunharmaksen villaa.

OTATHAN YHTEYTTÄ
info@lapuankankurit.fi tai Esko Hjelt 0500 463 084

Noudamme villaa noin 200 km säteeltä Lapualta. Kauempaa nouto myös mahdollista, mikäli alueella on useampia noutopaikkoja.

LAPUAN KANKURIT

www.lapuankankurit.fi

Larilan lammascurry ohrapedillä

Talvikauden kokkaamme lähes poikkeuksetta leivinuunin lämmöllä, joten lammascurry sopii mainiosti reseptikokaelmaamme. Ruoka hautuu valmiiksi uunissa esimerkiksi iltatöiden aikana.

Lammascurry vaatii pienen esivalmistelun, mutta sen jälkeen loppu tulee kuin itsestään.

Reseptistä löytyy pientä poltetta, ja jos suurempaa haluaa, niin chiliä voi lisätä. Ruoka vie kielen mennessään ja nälänkin siinä sivussa. Tällä reseptillä ruokkii 4 syöjää.

Ainekset:

1 kg suomalaista lampaan takapaistia paloina, lapapalat ja potkat sopivat myös hyvin
(paisti mureutettu jääkaapissa vakuuissa n. 2 viikkoa)
oliiviöljyä
2 iso tai 4 pientä sipulia
7 suomalaista luomuvalkosipulin isoa kynttä
0,5 tl chilijauhetta
2 tl jauhettua korianteria
1 tl mustapippurirouhetta
2 tl suolaa
2 tl intialaista mausteseosta
2 tl inkiväärijauhetta
0,5 tl kurkumajauhetta
2 tl kuminaa
1 tl paprikajauhetta
3 kpl laakerinlehtiä
300 g luomutomaattimurskaa

Ohrapeti

2,5 dl rikottuja suomalaisia luomuohrasuurimoita
loraus oliiviöljyä
1,3 l vettä

Pilko sipuli ohuiksi siivuiksi ja valkosipuli pieneksi silpuksi. Laita öljy pannulle ja kuullota sipuli miedolla lämmöllä, lisää valkosipuli ja jatka kuullottamista vielä n. 4 min.

Lisää pannulle mausteet seuraavassa järjestyksessä; kurkuma - korianteri - chili - inkivääri - kumina - paprika - mustapippuri ja sekoita ne hyvin sipuleihin. Varo, etteivät mausteet pala! Lisää pannulle lampaan paistipalat, sekoita huolellisesti, että mausteet tarttuvat, lisää suola. Laita kansi päälle ja anna muhia miedolla lämmöllä n. 10 min. Sekoita välillä, etteivät mausteet pala.

Ota pannu levyltä, kaada uunipataan, lisää tomaattimurska, laakerinlehdet ja intialainen mausteseos. Sekoita huolella! Laita kansi päälle ja uuniin (leivinuunin etuosassa lämpö n. 180-200 astetta ja haudutus 2 tuntia 15 min). Tämän jälkeen anna vetäytyä huoneenlämmössä n. 30 min.

Laita ohra uunivuokaan ja anna kypsyä uunissa yhtä kauan, kuin curry. Huom! Kannettomassa astiassa tarkkaile välillä nesteen määrää. Asettele ohra lautaselle pediksi ja laita currylammasta päälle. Jääkylmä alkoholiton olut sopii yhteen tämän ruokalajin kanssa mainiosti! Ja ei kun vain nauttimaan.

Henriikka Kekäläinen ja Antti Kuivalainen Larilan tilalta.

Lammastuotanto Nextille Levelille, tule mukaan!

SUOMEN LAMMASOSUUSKUNTA
Lisätiedot: Anniina Holopainen, puh. 050 9131 845
suomenlammasosuuskunta@gmail.com
TOIMIALUEENA KOKO SUOMI

OSTA 2 SÄKKIÄ KARITSOIDEN
JUOMAREHUA, SAAT
**VILOROCK SHEEP
-NUOLUKIVEN
KAUPAN
PÄÄLLE!**

Kampanjatuotteet:

SprayFo Lamb 10 kg, SLO4706

Lamlac Instant 10 kg, VO4720

Vilorock Sheep 10 kg, VF19748

TARJOUS VOIMASSA 31.3.2023 SAAKKA VAIN HANKKIJAN MYYMÄLÖISSÄ.
1 NUOLUKIVI/ASIAKAS. WWW.HANKKIJA.FI

Hankkija